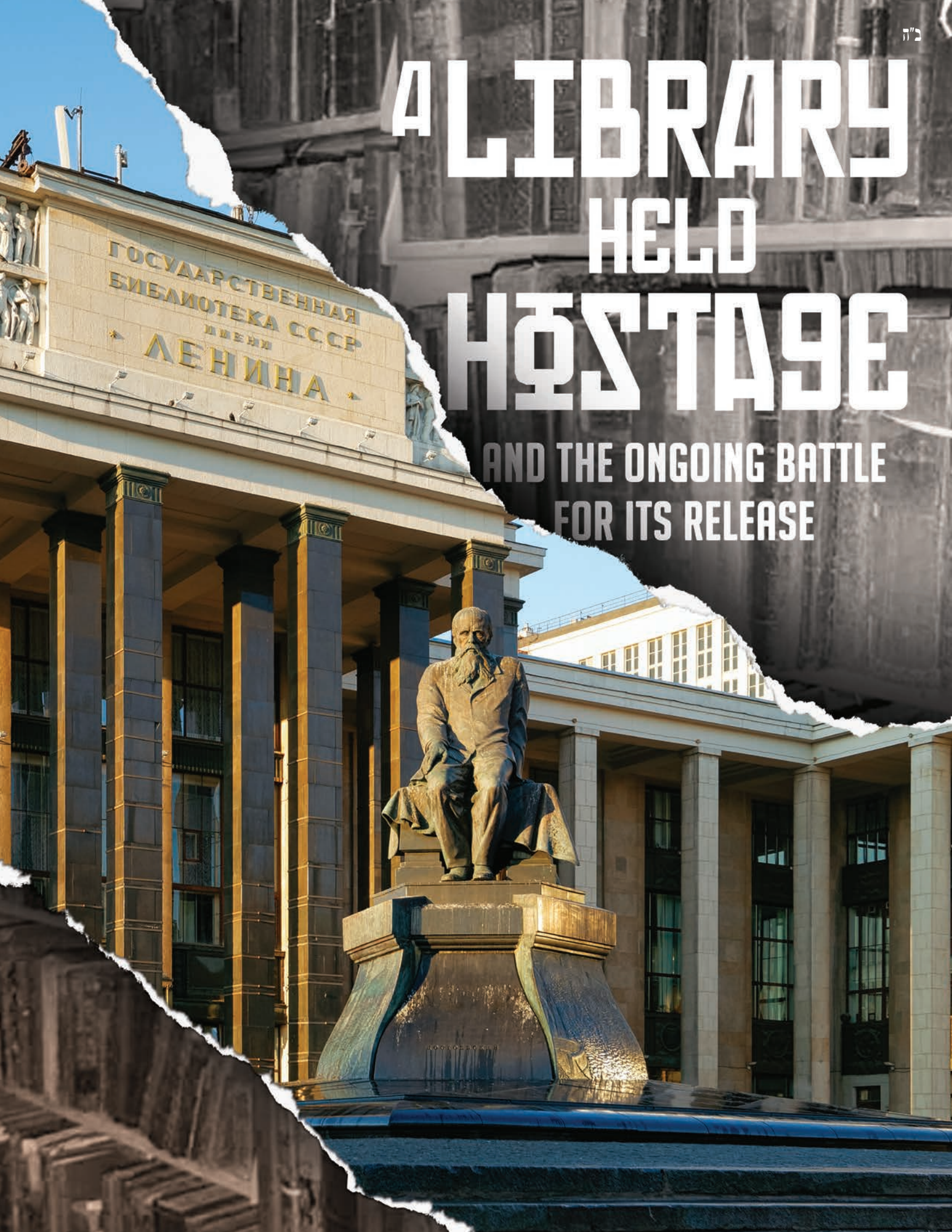

A LIBRARY HELD HOSTAGE

AND THE ONGOING BATTLE
FOR ITS RELEASE

To honor and commemorate the 30th anniversary since the Rebbe established Agudas Chasidei Chabad of the Former Soviet Union אגודת חסידי חב"ד במדינות חבר מוסד in Kislev of 5751 (1991)— the last תחת תחת — we present the following publication ♦ In the summer of 1991, while in Russia fighting for the return of the Seforim, we were able to retrieve the KGB file of Reb Levik. The file, which contained the details of his arrest, also included a picture of Reb Levik and letters from Rebbetzin Chana to Beriya (ימח שמו), head of the KGB at the time of Reb Levik's arrest.

We, the members of the delegation, Rabbis Aharnov, Kogan, Levin and myself, [appointed by the Rebbe as the sole representatives of Agudas Chasidei Chabad of Russia] made a

gorel to choose who would have the zechus to bring Reb Levik's files to the Rebbe and my name was drawn. (Rabbi Aronow joined me on the trip, as it was extremely dangerous to travel out of Russia with these files).

On the 5th of Elul 5751, we arrived at 770 and I told one of the Mazkirim that I intended to give the file to the Rebbe. After Mincha, we ran to Gan Eiden Hatachtoin and waited by the Rebbe's door for the Rebbe to arrive. When the Rebbe arrived, he smiled, opened up the door, and told us to come in.

We went into the Rebbe's room and I handed the Rebbe the KGB file on his father. The Rebbe looked through the file and I could see immense pain in the Rebbe's eyes when he looked at his father's picture and I could feel the Rebbe's aggravation as he read his mother's letters to Beriya (ימח שמו).

After looking through the file, the Rebbe looked up at me and said:

”שלמה דו זאלסט וויסן אז יעדער רגע אז די ספרים זיין בשבי' איז א מצוה פון פדיון שבויים אין דארף דיר קיין דרשות ניט זאגן דו ביסט אליין א רב“

[Shloime you should know that every moment that the seforim are in captivity is a mitzvah of pidyon shvuyim mamosh, I do not need to tell you any droshois, you are a rav yourself]

I took a deep breath and said:

”אויב די רבי האט געוואלט ברענגען די ספרים, וואלט ער דאס לאנג געהאט“

[If the Rebbe had wanted to bring the books, [the Rebbe] would have had long ago]

The Rebbe looked up at me very sternly and said:

”וואס איז שלמה? דו ביסט מיר חושד?!“

[What is this shloime? do you suspect me?!]

I then replied:

”זאגט אז די רבי דער צמח צדק, וואס שמו איז מנחם, והוא ינחמנו, אז מציצט אין ליובאוויטש און פירט אן אין פעטערבורג.“

[It is said that the Rebbe the Tzemach Tzedek, whose name is Menachem, and “he will comfort us”, sits in Lubavitch and conducts in Petersburg]

The Rebbe smiled and you could on the Rebbe's face that he accepted what I had said.

I then told the Rebbe that my son Mendel is getting married on Chai Elul and the Rebbe instructed me to go back to Russia since there is still time until the wedding. The Rebbe added that it is already possible to conclude the subject of the Seforim and that Moshiach will be here by then!

On Hei Teves 5752 and during the last Hei Teves farbrengen (7th of Teves, Shabbos) that we were zoche to hear from the Rebbe, the Rebbe explained why the Seforim is a matter of ממש שבויים!

”דער ענין (די שייכות פון פדיון שבויים להגאולה) איז מודגש במיוחד בנוגע צו פדיון שבויים פון ספרים, כידוע, אז דער ענין הגאולה איז תלוי אין דעם פדיון“,

The Rebbe addressed the significance of ה' טבת to us in our time:

“...מצוה גוררת מצוה-ממצוה אחת דפדיון שבויים למצוה שני“
דפדיון שבויים...”

“...אז די שלימות הפדיון פון די ספרים (בה' טבת) איז בשעת דאס בריינגט דעם פדיון פון די ספרים האמורים (און אלע אנדערע ספרים) וועלכע ווארטן נאך איוף זייער פדיון“

We need to remember how the previous seforim were freed and do what we can to free the seforim currently captivity in Russia. The freedom of the Seforim of ה' טבת is not complete until all rest of the Seforim are free and returned to their proper place, the Bais Agudas Chasidei Chabad in 770 Bais Rabeinu!

So what can every person do to help? The Rebbe addressed this question during the Shabbos Farbrengen:

”וואס קען יעדערער אר טאן צו מוזן זיין דעם פדיון והשבה פון די ספרים און חפצים? איז דער ענטפער א פשוט'ער...”

The Rebbe explained that our efforts to show regard for Jewish holy texts has an effect on the redemption of the captive seforim. Accordingly, any Torah that we learn from any Sefer brings Geulas Haseforim; the same with buying new Seforim and giving Tzedakah in their honor.

The Rebbe, on another occasion, also clearly stated that Moshiach is connected with the return of the Seforim: “שלמה קומט צו פארען מיטן די ספרים מיט משיח צוואמען“

May we achieve our goal of the liberation of the Seforim, etc. along with the liberation of the entire world with the coming of Moshiach, with the Rebbe taking us out of galus now!

Until then the battle continues on all fronts, and all with the approval of the Rebbe.

These fronts include our battles in the Russian and American Courts, lobbying members of the Senate and Congress, getting the White House involved, etc.

Of note is the passage of the FREEDOM

Support Act of 1992 by the US Congress. Acting Secretary of State Lawrence Eagleburger denied the Russian State Library, formerly the Lenin State Library, assistance under the FREEDOM Support Act. He made this decision as a policy matter, based on the Russian State Library's continued possession of the Schneerson Library. In so doing, Acting Secretary Eagleburger noted that the U.S. Government was committed to seeing the Schneerson Library transferred to its rightful owners and had raised the issue with President Gorbachev and President Yeltsin.

November 6th 2020 we had an incredible miracle regarding the Rebbe's ספרים כתבים וחפצים. About 10 years ago, the US District Court in Washington DC had ordered the Russians to return all the Seforim but they refused to do so. The Court then issued sanctions against the Russians for their refusal and awarded Chabad an interim judgment allowing Chabad to collect these sanctions from any Russian owned assets in the US. However, when Chabad began serving subpoenas to ascertain what assets the Russians had here the Russians filed a motion to quash the subpoenas. Now Judge Lamberth (who has been on the case since the beginning) issued an order denying the Russian's motion. In his unprecedented 54-page ruling, Judge Lamberth goes into detail about all the issues in this case and why his ruling is correct.

Now the Shluchim fighting to get back the Rebbe's seforim have a powerful tool to use. Of course, it is not the assets of the Russians we want, but the ספרים כתבים וחפצים themselves.

RABBI BORUCH SHLOMO CUNIN

הרב השליח ברוך שלמה קונין
חבר אגודת חסידי חב"ד במדינות חבר העמים
וחבר אגו"ת העולמי

WINTER OF 1982 (5743)

It was a little after 8:30 PM on a Sunday night in California. Mr. Jerry Weintraub, an American film producer, was just getting into bed, after packing his suitcase for a flight to Russia early the next morning. It was supposed to be a routine trip with his new business partner, Dr. Armand Hammer. The morning of his departure, he got a call from – then United States president – George H. Bush, who asked from him a favor. Bush wanted him to meet various people in Russia for government purposes as well. Meeting Russian refuseniks was then added to the itinerary.

Jerry Weintraub relates: “I turned on the TV and flipped around. I happened on a cable access channel I’d never noticed before. The picture was grainy and washed out, a synagogue seen through a stationary camera. The hall was filled with hundreds of men in black coats and hats listening with rapt attention to a bearded man. He was speaking Yiddish – I didn’t understand it, but they had someone interpreting it – I suddenly realized that this was the Rebbe of Crown Heights. Next, I realized he was talking about me. I’m not exactly sure how I realized

this. He never mentioned my name or anything like that, it was just clear.”

... וואָס דער אויבערשטער האָט אַזוי געוואָלט אַז יעדער ענין זאָל מען אַרויסנעמען מן הכּה אל הפּועל, עאכּו"כ אַז ער ניצט אָט די פאַרבינדונגען בהנוגע צו ענינים פון ענינים גשמיים, עאכּו"כ אַז ער דאַרף דאָס נוצען - די פאַרבינדונגען - אין

RebbeDrive

The Rebbe recites a Maamer at the 19 Kislev
5743 Farbrengen

ענינים וואָס זיי זיינען פאַרבונדען מיט
אידישקייט...

[...for this is what Hashem wanted, that everything should be taken from its potential to actuality. How much more so, that if he uses his connections for things of physical purpose, how much more he must use them - these connections - in things that are connected with Yiddishkeit.]

Thousands of miles away, at the Rebbe’s Yud Tes Kislev

Farbrengen in 770, Rabbi Shlomo Cunin took a glance around to see if there are any guests at the Farbrengen whom the Rebbe could be addressing, but failing to comprehend, he quickly refocused on the Rebbe’s voice.

The next morning, Rabbi Cunin received a phone call

from his biggest philanthropist and chairman of the Telethon – Mr. Jerry Weintraub.

“Cunin!” says Weintraub, “Tell the Rebbe that what he said yesterday to me, I’m going to do whatever he wants!”

“First of all, Mr. Weintraub, I don’t talk to the Rebbe,” said Rabbi Cunin, “Second, you have to give me more information.”

“The Rebbe will know exactly what I’m doing!” Weintraub replies.

"But I don't know! I need something to be able to tell him!"

"Cunin! The Rebbe knows!"

"Make it easier for me." Says Rabbi Cunin.

"I was watching TV last night, switching the channels when all of a sudden the Rebbe is talking to me. The Rebbe said that those with connections need to use them... Tell him I'm ready!"

Armed with relatable information, Rabbi Cunin decided to ask Rabbi Krinsky to relay all that transpired to the Rebbe when he drove the Rebbe home from 770 that evening.

Rabbi Cunin related: "At Mincha, the Rebbe was staring at me. Nothing unusual at that time. After davening, Rabbi Groner came over to me quietly. 'Take the elevator up to the third floor, and go down the wooden stairs,' he tells me, 'the Rebbe wants to see you.'"

The Rebbe was standing in Gan Eden HaTachton with a big smile.

"זאכן אין רוסלאנד בייטן. אנדערע האלטן אז די ספרים העט פארברענט געווארען אבער איך האלט אז אונזערער ספרים זיינען גאנץ, און וויינטראוב האט א גוטע פריינט, ער הייסט אַרמענד האַמער, וואָס ער האָט קשרים מיט ביידע זייטן [האמריקאים והרוסים] און מ'דאַרף עפעס דורכפירן"

[Things in Russia are changing. Others hold that the seforim were already burnt but I hold

that our seforim exist, and Weintraub has a good friend. His name is Armand Hammer, and he has connections with both sides [the Americans and the Russians], and we need to accomplish something]

"דאָס איז פאר דיר..." the Rebbe said, handing Rabbi Cunin some dollar bills, "זאָלסט עס געבן די געלט כדי ער זאל האָבן אַ רפואה שלימה"

[This is for you... [and] this you should give him [Weintraub] so he should have a complete recovery]

Rabbi Cunin excitedly told the Rebbe that Weintraub had called that morning, saying that he is ready to do everything the Rebbe wanted of him – to which the Rebbe smiled broadly.

"That's how the Shlichus of the seforim began," Rabbi Cunin would recall years later.

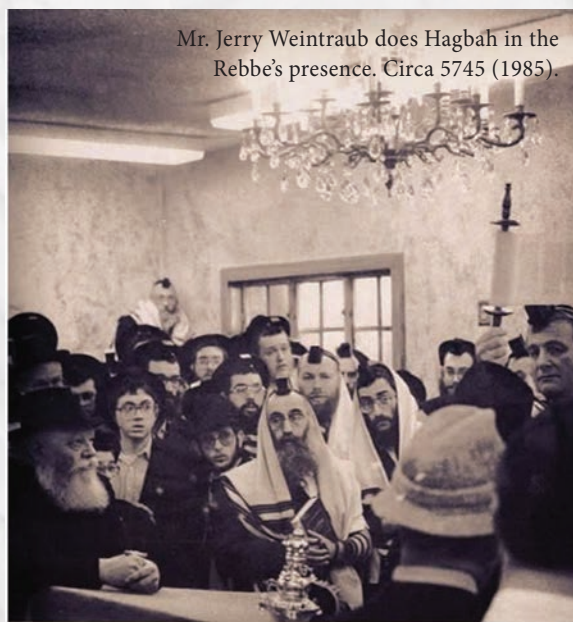
A central part of the Nesius of the Chabad R e b b e i m , starting from the Alter Rebbe, was accumulating seforim for the Chabad library. Today, the library of Agudas C h a s i d e i Chabad holds a staggering 2 5 0 , 0 0 0 s e f o r i m ,

including rare first prints and special editions. But less commonly known is the amount of missing seforim, today in captivity in Russia, that once were in the hands of our Rabbeim.

The significance of the library in general goes back to the imprisonment of the Alter Rebbe, in which the government confiscated hundreds of the Alter Rebbe's seforim to go through them and ascertain whether he was plotting against the Russian government. These seforim were returned upon his release from prison. The Alter Rebbe amassed hundreds of seforim, which, when considering the situation in Russia at that time, was quite a large collection. The Alter Rebbe's library was a seed that would blossom into one of the most unique libraries in the Jewish world.

During the Nesius of the Tzemach Tzedek, the library's existence was threatened.

Mr. Jerry Weintraub does Hagbah in the Rebbe's presence. Circa 5745 (1985).

During this time period, fires in Lubavitch were a common occurrence. One such fire took its toll on a large amount of seforim, damaging a major portion of the library.

Each of the Rebbeim made their unique contributions to the library, and undertook varying methods of organizing it. This was important, especially considering the vast spectrum of topics which it contained.

The importance of the library is emphasized by the attention the Rebbeim showed to it. The library played a great role in the history of Chabad. It was treated like an only child, with great love and care.

Likewise, In the words of the Rebbe Rashab, shortly before his Histalkus: "אֵין הֵימֶל אֹון דִּי כְּתָבִים לֹאֵן אֵין אֵיךְ" [I am going to Heaven, but the writings I leave for you], thus highlighting even further the level of importance the Rebbeim ascribed to the seforim.

In 5674 (1914), dark clouds of war loomed over White Russia, as the bordering German army prepared to attack. Reports began flooding in, and as the days wore on, the horrible oppression of the German army toward Jewish communities became public knowledge.

In Tishrei 5676 (1915), with the situation continually becoming more dire, the Rebbe Rashab made the decision to move from Lubavitch to the city of Rostov. The epicenter of

Chassidus Chabad for over one hundred years would need to be left behind. The matter was no simple one and it entailed much toil, both physically and spiritually, with transportation largely by horse and buggy. In addition to the fact that Russia was then a war-torn country, World War I was at its climax. All of this made the transportation of the library, e s p e c i a l l y considering its size, a nearly impossible feat.

Approximately a month before the planned departure, plans were underway to determine where to store the library. A city nearby with a safe storage house was needed, safe from the invading army, as well from natural causes such as water and fire damage.

After much searching they found such a location, and the library was split into two. The bulk of the library, c o n t a i n i n g around 12,000 seforim, were packed into containers and transferred by

a special wagon to a storage house located in Moscow, owned by the famous Chossid and Gvir Reb Zalke Persitz, with the intention to recover them as soon as conditions permit. The second part of the library was the collection of Kisvei Yad so dearly cherished by the Rebbeim, as well as 60 or so other essential seforim. This container was to travel with

An order in 1920 from the Soviet Government to quickly move the Rebbe Rashab's confiscated seforim to a museum.

 ADVANCED
Translation Services
Member of the American Translators Association

(illegible) Department of Education
(illegible) Museum
(illegible) 1920

MANDATE
To Comrade P.S. Popov

Pursuant to the **Emergency Order** received from the Department of Scientific Libraries operating under the auspices of the People's Committee on Education, the Academic Board of the State Rumyantsev Museum hereby **authorizes** you to **transfer** the entire Library of former Persits and Schneerson, currently stored at 4 B. Kazachy Pereulok, to the Book Depository at the State Rumyantsev Museum **immediately** upon receipt of this Mandate.

Chairman of the Academic Board: Golitsyn
Academic Secretary: A. Vinogradov

Conforms to the original. -Signature Secretary

I, MARINA TEPER, DO SOLEMNLY DECLARE UNDER THE PENALTY OF PERJURY THAT TO THE BEST OF MY KNOWLEDGE AND BELIEF THE ENGLISH TRANSLATION OF THE ATTACHED DOCUMENT EXECUTED IN THE RUSSIAN LANGUAGE IS TRUE, ACCURATE AND COMPLETE. I FURTHER DECLARE THAT I AM AN ASSOCIATE MEMBER OF THE AMERICAN TRANSLATORS ASSOCIATION. I AM FLUENT IN ENGLISH AND RUSSIAN AND COMMITTED TO THE TRANSLATE TO AND FROM SAID LANGUAGES, THAT BY ATTESTING TO THE ACCURACY OF SAID TRANSLATION I NEITHER GUARANTEE NOR DISPUTE THE ORIGIN, AUTHENTICITY OR FACTUAL CONTENTS OF THE SOURCE DOCUMENT, AND THAT THIS TRANSLATION FULLY CONFORMS TO THE ORIGINAL, EXECUTED IN THE RUSSIAN LANGUAGE AND ATTACHED HERETO.

County of Los Angeles
State of California
Subscribed and sworn to before me this 24th day of March, 2005 by
Marina Teper, who is known to me to be the person who appeared before me.

EUGENIA SCHMIDT, Notary Public

501 S. FAIRFAX AVENUE, SUITE 212, LOS ANGELES, CA 90036 • TEL: (323) 937-1525 • FAX: (323) 937-6568 • email: anglobal@anglobal.net

Копия.

М а н д а т.
П.С. Попову.

Настоящим Ученая Коллегия Государственного Румянцева Музея поручает Вам, в виду сточного распоряжения Отдела научных Библиотек Научного музея, перевести в дом № 4 по В.И. Ленинского, находящуюся в доме № 4 по В.И. Ленинского, зачетную пер. Книжки Гранилище Государственного Румянцева Музея.

Председатель Ученой Коллегии
Голицын.

Учений Секретарь А.Виноградов.

С подлинным верно Секретарь.

“I WAS WATCHING TV
LAST NIGHT, SWITCHING
THE CHANNELS WHEN ALL
OF A SUDDEN THE REBBE
IS TALKING TO ME. THE
REBBE SAID THAT THOSE
WITH CONNECTIONS
NEED TO USE THEM...
TELL HIM I'M READY!”

the seforim returned. Letters were written to different departments of the government, and finally, permission was given. However, the fact that the seforim were stored on a second floor and weighed a lot made the cost of the transportation extremely high. A large sum of money was needed for the transfer to be made. Considering the conditions of those times, with a war-torn country and poverty so prevalent, the amount needed was impossible to raise.

Russian State Library'), making the release of the seforim all the more complete.

A major part of the complications was caused by a Librarian named Shmuel Eizenshtat. Being a firm Zionist, he desired to take revenge on the Chabad dynasty, which was known for their opposition to Zionist beliefs. He went to the department heads of the library and persuaded them not to return the seforim; the justification given to the Frieddiker Rebbe was that it was too great of a loss to return the collection, and that they had no permission from their superiors to return the library.

the Rebbe Rashab to Rostov on Sunday, the 16th of Cheshvan of that year.

The three years following after the move from Lubavitch, it was impossible to get the seforim to Rostov, due to the War. Rostov was controlled by the Germans, and Moscow by the Bolsheviks. Reb Zalke Persitz, the owner of the above-mentioned storage house, suddenly became sick and passed away in 5679 (1919), leaving all his possessions seized by the government.

Soon after, on Beis Nissan 5680 (1920), the Rebbe Rashab passed away. With the seforim still in the hands of the Bolsheviks, the job of retrieving the seforim was given over to the Frierdiker Rebbe.

Many efforts were made by the Frierdiker Rebbe to have

Meanwhile, the government transferred the thirty-five crates of seforim to the largest library in Russia, the Rumainstev Library (later renamed 'V.I. Lenin State Library of the USSR' from 1925 until 1992, when it was renamed 'The

[illegible]

An official order for the Museum's Librarian
to move the entire collection of seforim to
sealed storage.

Agudas Hatmimim was an organization founded on the directive of the Friediker Rebbe in 5685 (1925). Its purpose: to unite the Lubavitcher Bochorim in America.

It didn't take long for this small organization to become the leading organization of the Rebbe's activities in America, meriting hundreds of letters from the Rebbe as well as exact instructions as to how everything should be run. [The Agudah later played a

Б.С.У.С.С.
Энг.Лонге. По
шосе.

М а к а ч т.

Копия. 4

100.Рум. Луиза
27-го февраля 1907.

Ученица Марины Гусуластического Учили-
щного Музея сообщает: получила Библиоте-
чного Музея лист с списком ценной литературы
начиная с 10. Избрала 4 научных Библиотек: Ев-
рейского Училищного Музея Библиотек Ев-
ропейского и еврейского в минеральных и со-
ветских Училищного Музея Библиотек
еврейских еврейских в 10 на складе был. Получи-
ла в количестве в 500 экземпляров.
Особый лист. Отдельное отделение. Склада на
нынешний день в 100 шт.

Последедаль Уч. Марины Гусуластич.
Ученица Еврейского Училища
Копия Марины Гусуластич. 100.Рум. Луиза

major role in the release of the Frierdiker Rebbe from prison in 5687 (1927).]

Just a few short months after its founding, the Agudah decided to join the battle. They heard of the great agmas nefesh the Frierdiker Rebbe was having from the situation of the seforim, and they wanted to help. The response received from the Frierdiker Rebbe on Yud Beis Tammuz 5686 (1926) made it official, and the newly created Bais Rebbe was now an organization dedicated to fight for the release of the seforim.

The letter reads:

”את אשר הואילו להודיע, כי נתיסדה חברה,, בית-רבי“, למזכרת אבות קדושים, ואשר מטרתם להשתדל בהשגת הספרים של הוד כ”ק אאמו”רה”ק זצוקללה”ה נבג”מ זי”ע, אשר נלקחו בטעות (שלא עפ”י חוק) לאחד מבתי אוסף ספרים במאסקווא, הנה הרגש נעלה כזה, נותן כבוד ותהלה לאשר ישתתפו בזה. ולא אפונה כי רצונם יתמלא בעזרתו ית’, מאחר שדבר זה יוצא מאת אלו החובבים זכר אבות”

[Regarding the establishment of the organization “Bais Rebbe”, dedicated to retrieve the Rebbe Rashab’s seforim, which were taken by mistake (illegally) to one of the library’s in Moscow. To such lofty feelings, I give my full respect to all those participating in it. For me there is no doubt that they will succeed, being that it is coming from those which treasure the Rabbeim’s memory.]

Further on in the letter, the Frierdiker Rebbe instructs the organization to get people of stature involved in the matter, thus bringing greater respect to the whole case.

Many of the efforts by Bais Rebbe are documented, telling the story of a battle with no success, being pushed away time and time again by the Soviet regime.

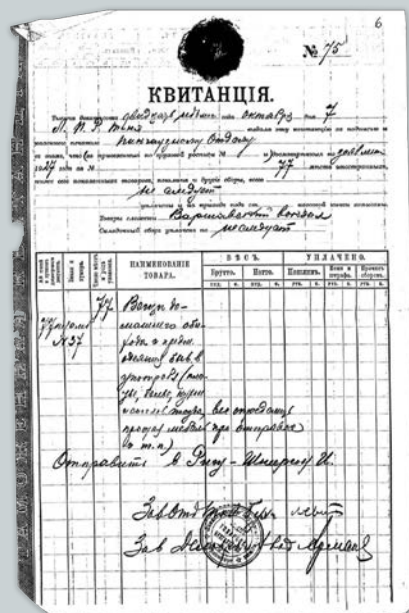
Slowly but surely, the new Soviet government started issuing new laws against Yiddishkeit and eventually all public display of religion was banned. This resulted in the start of the Chabad underground movement, which made it their priority that every city has a cheder and mikvah, together with all the other necessities of a frum yid.

As is now well known, the government soon caught on, and being that the Frierdiker Rebbe was leading the way, on the 15th of Sivan 5687 (1927) he was arrested, eventually leading to his expulsion from Russian shores. Just before leaving Russian soil, the Frierdiker Rebbe made it clear to the Russians, that he will not leave without his seforim and kisvei yad kodesh, and in addition he will not allow a censor to examine the books. Finally the frierdiker Rebbe received permission to take with him all the seforim from the Chabad dynasty of Rebbeim, and that

the censor would only stamp the crates of seforim.

This fact again demonstrated that the government never confiscated the library. However, the Frierdiker Rebbe was forced to leave, taking with him only the most valuable

Customs Declaration made for the seforim by the Frierdiker Rebbe in 5687 (1927).

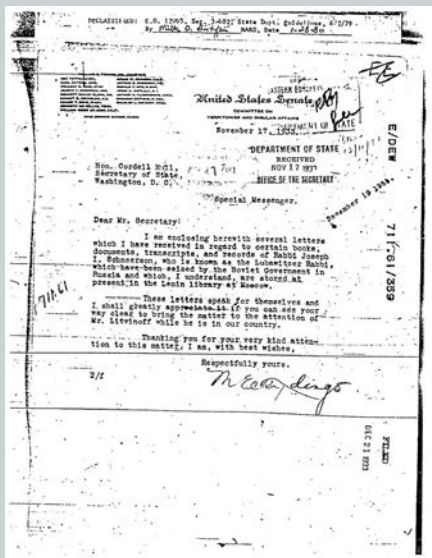

Kisvei Yad Kodesh. The 12,000 stolen seforim would have to wait just a bit longer.

While in Poland, the Frierdiker Rebbe didn’t give up, and sent a request to Reb Osher Rabinowitz, living at the time in Boston, to file requests to the American government to put pressure on the Soviet government.

Eventually, it made its way to the Undersecretary Of State, Mr. William Phillips. His answer was short in coming:

“As you no doubt realize, in

view of the fact that Rabbi Schneerson is not a citizen of the United States, this government is not in a position to take any formal steps to induce the Soviet government to return to him the books and documents in question."

For the next five decades, in which contact with the Russian government was lost, doubts crept up as to the library's continued existence at all, and in all probability, there did not seem to be any hope of getting them back.

That is, until the Rebbe brought it up to Rabbi Shlomo Cunin.

KISLEV 1982 (5743)

Rabbi Cunin had returned to Los Angeles with the money from the Rebbe and was trying to track down Weintraub. He called all of Weintraub's

many residencies, but there was no answer. After asking a friend, he found out that Weintraub had a hiatal hernia and had been rushed to the hospital. Hearing this, Rabbi Cunin went to the hospital upon landing in Los Angeles.

Rabbi Cunin headed to the emergency room, where he asked a Russian nurse (who knew his colleague, Rabbi Naftali Estulin) where he could find Jerry Weintraub.

"There's no one here under that name," she said.

"Did someone come in for a hiatal hernia?" asked Rabbi Cunin.

"Ah, Zepperman?" Apparently celebrities would check into hospitals under false names so the public shouldn't find out, "He is leaving the fourth floor now, where he had surgery."

Rabbi Cunin took the elevator to the fourth floor, coming out just as Weintraub was being wheeled out of the recovery room. "Give me the Rebbe's money, Cunin!!" said Weintraub, opening his eyes. "Cunin!! Give me the Rebbe's money!!"

How Jerry knew, Rabbi Cunin doesn't know.

A few short weeks later, Weintraub called up Rabbi Cunin.

Mr. Jerry Weintraub receiving a Dollar from the Rebbe after Maariv, Elul 5750 (1990).

"Cunin, there's a man named Yitzchak Shamir running to be Prime Minister in Israel, I want to make a 'Shabbos Dinner' in my house in Beverly Hills, and have him meet [Armand] Hammer. Could you do the service?"

"Your house is not Kosher, Jerry", said Rabbi Cunin.

"But it has to do with the books! You can speak to Hammer!"

"I am not going to sit by a non-Kosher Shabbos dinner, Jerry"

"Alright, what do you want, Rabbi?"

"I'll need to bring paper plates", Rabbi Cunin replied.

"Paper plates in my house?!"

“Well, then we have a problem”

“Alright! One second!”

Weintraub buzzed his housekeeper, asking for the dishes in the basement which were never used.

With the help of Rabbi Cunin, a Kosher dinner was arranged in Weintraub’s home that Friday afternoon.

After Rabbi Cunin made Kiddush and Dr. Hammer had quite a lot to drink, Weintraub took Hammer by the arm to his office, motioning to Rabbi Cunin to follow. Rabbi Cunin told Dr. Hammer the story of the seforim.

“Are you kidding?” said Dr. Hammer, “I can get anything I want! I can get any refusenik I want! I come with a list of ten people; they are waiting by my plane when I’m leaving. Finding and getting these books for me is no problem whatsoever.”

By now it was already Shabbos, and Rabbi Cunin had to walk an hour and a half back to his home, but he was uplifted. Surely, the seforim were nearly in their hands.

However, things were not destined to be that simple. There were over five years of back and forth, with the Kremlin claiming they didn’t have the seforim. Even after a list of the seforim that were in the Rebbe Rashab’s library was sent to the Kremlin, they replied that no collection of the sort is known to them. Rabbi Cunin reiterated repeatedly to Dr. Hammer that the Rebbe believed (unlike others – even in Lubavitch itself) that the seforim do indeed still exist. Though skeptical, Dr. Hammer continued to pressure the Russian Government, sending them lists of seforim that were part of the “Schneerson

Collection” - but to no avail.

It was the beginning of Kislev 5748 (1988) when Rabbi Cunin wrote to the Rebbe suggesting that perhaps a delegation should travel as doctor hammers guests to Russia, as all diplomatic attempts at finding the seforim were, until now, unsuccessful. The Rebbe agreed and tasked Rabbi Cunin in putting together a team of people to make the trip.

Dr. Hammer contacted the Russian government, saying, “we both know that the books don’t exist, but in order to get them off both of our backs, let’s humor them and let them come to Russia and see for themselves.”

A few months before, in the Summer of 1987, Rabbi Yosef Friedman visited Russia for the biennial Moscow International Book Fair.

That year he was invited to a special tour of the V.I. Lenin Library. Knowing the importance of the lost seforim, he asked Rabbi Sholom Ber Levin to see a list of some of the most unique and prized seforim in the collection. At the Library, Rabbi Friedman asked to see the library’s catalog. To his great joy, twelve of the missing seforim were indeed on the list of the Library’s antique books. He wrote down those seforim which he found on a small notepad, and upon his return to the United States, submitted the list to the Rebbe. The Rebbe, in turn, told him to share the information with

Soviet leader Mikhail Gorbachev (right) receiving Armand Hammer (left) in the Kremlin.

those who were making the trip to Russia for the purpose of rescuing the Seforim.

These 12 seforim were unique and could have only come from the Lubavitch Collection, providing proof that the seforim were indeed being held in Moscow.

Rabbis Nissan Mindel (for his knowledge of the Russian language) and Sholom Ber Levin (for his knowledge of seforim, as chief Librarian of the Chabad library in NY) were chosen to go with Rabbi Cunin.

The Friday before their trip Rabbi Cunin sent in to the Rebbe the three passports and visas, the Rebbe inturn sent three bottles of Mashke and three packs of 18 dollars to the three Shluchim.

Till this point the trip to Russia was top secret, that is until the Shabbos Farbrengen; where the Rebbe spoke about the importance of Pidyon Shvuyim of seforim belonging to a Tzaddik, explaining how great the z'chus is of those involved in trying to return these holy

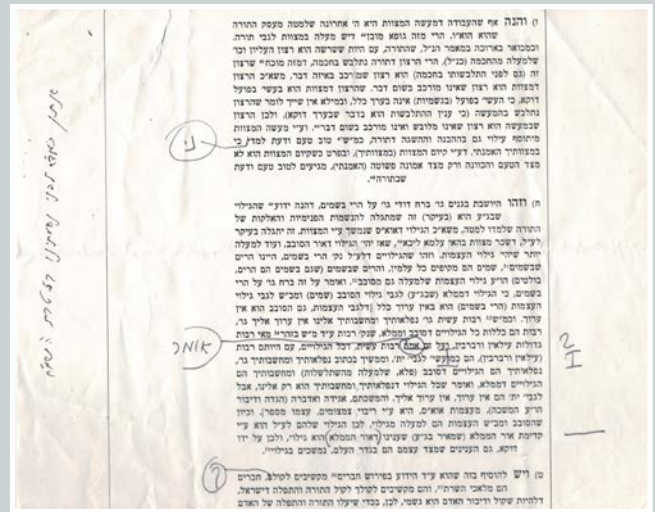
possessions to their proper place. The Rebbe also offered an opportunity for everyone else to help, by saying Tehillim and giving Tzedakah.

During the Farbrengen, the Rebbe turned to Rabbis Cunin and Levin, motioning for them to say L'chaim on a full cup.

Rabbi Cunin recalls: "Since the trip was of such secrecy I didn't tell my Rebbetzin where I was going, let alone for how long, so right after shabbos I ran to call my Rebbetzin to tell her about the Shlichus before she would find out from someone else".

It was Sunday, the 20th of Teves, 5748 (1988), the day of the group's planned departure to Russia. Rabbi Mindel was in his Long Island home packing

Original gallery proofs that the Rebbe gave to Rabbi Levin

for the trip when he got a phone call. Rabbis Cunin and Levin had gone to dollars earlier that day, and the Rebbe requested to meet with the entire delegation before he went to the Ohel. Rabbi Mindel quickly headed to 770, where the group went into Gan Eden Hatachton for a Yechidus, a short time after Sunday Dollars had concluded.

The Rebbe instructed them that if there was any place that there was even a minute possibility of finding something, to go and search there, as long as it will not have a negative impact on their general mission. The Rebbe also said that they should evaluate, depending on the conditions of the place, if they should speak to the Yidden there about Yiddishkeit, as it may have negative effects on the mission for the seforim.

Rabbi Cunin asked if he could tell the people that it was the Rebbe who said they shouldn't speak to them in order to safeguard the mission to which the Rebbe replied "י"ע", as well as giving them more Tzedakah to give.

UPON ARRIVAL IN MOSCOW, THEY WERE ASSIGNED A MAN NAMED ANDREI IVANOVICH KASIANENKO WHO SPOKE PERFECT ENGLISH AND WHOSE PURPOSE, OSTENSIBLY, WAS TO AID THEM THROUGHOUT THEIR TRIP. IT WAS QUITE APPARENT, THOUGH, THAT HE WAS A K.G.B AGENT.

Sunday afternoon a message from Mazkirus was received that the Rebbe would be coming back to 770 early in order to have a Yechidus with the entire delegation (for the third time). After Marriv the three Shluchim Headed to Gan Eden Hatachton. They were in Yechidus for 15 minutes, where the Rebbe gave them each a dollar for Tzedakah to be given in Russia, as well as a page of the galley proof of the Maamer published in honor of 20 Teves that year, with handwritten edits on them.

The Rebbe explained that just like to learn the Maamer they'd have to use each other's papers, so too in their Shlichus would they need to work together to succeed. The Rebbe also said:

”היינט איז דאָך דער יאָרצייט פון דעם רמב”ם, און די וואָך כ”ד טבת, דער יאָרצייט פון אַלטן רבי׳ן, וועלן זיי ביידע אַרבעטן צוזאַמען מיט אייך“

[Today is the Yahrzeit of the Rambam, and the week of 24 Teves – the Yartzeit of the Alter Rebbe. They will both be working with you]

Rabbi Cunin worked up the courage and added: דער “און דער” – and the Rebbe together with them,” to which the Rebbe replied, “Amen.”

The Rebbe then escorted the Shluchim to the steps of 770 as they left for Russia.

The group left that night, gaining

entry to Russia as Dr. Hammer's guests (their passports contained the logo of Dr. Hammer's company, Occidental Petroleum. This helped them gain respect at pivotal moments throughout the trip). Upon arrival in Moscow, they were assigned a man named Andrei Ivanovich Kasianenko who spoke perfect English and whose purpose, ostensibly, was to aid them throughout their trip. It was quite apparent, though, that he was a K.G.B agent, his true intentions to track their every move for the Russian government. Hammer supplied the group with an office to work in, which contained phones, copy machines, typewriters, and most importantly visas to gain access to city's throughout Russia.

The mission was simple: Confirm the existence of the seforim, find them, and bring them back to their rightful place in the Lubavitch Library. The group went to libraries, meeting various librarians as well as visiting various Jewish locations in Moscow. It was only after Shabbos that they finally made a breakthrough...

Sunday morning, 24 Teves. 10:00 AM. Hammer sent a message that he would be taking Rabbi Cunin – and only Rabbi Cunin – to meet with the Minister of Culture, Vasily G. Zakharov. Before leaving, Berel Levin handed Rabbi Cunin the list of 12 seforim made by Friedman, which Rabbi Cunin put in his pocket.

Rabbi Cunin was brought to Zakharov's office, though

Vasily Zakharov, Minister of Culture

castle would possibly have been a better description for the imposing fortress. Waiting in the reception room he began to sing the Alter Rebbe's Niggun. Knowing that the Rambam, the Alter Rebbe, and the Rebbe are there with him and that this was his best opportunity to make headway in the return of the seforim, he began to cry.

“Rabbi!” he suddenly heard. “Dr. Hammer is waiting for you with the Minister of Culture,” motioning inside a room.

Rabbi Cunin wiped away his tears and walked into the office. Zakharov was standing, a man with a submachine gun standing beside him, and Dr. Hammer on his right translating the conversation.

“For Dr. Hammer, we would do anything,” began Zakharov curtly, “We checked every

single library in the country, but these books don't exist. They were burnt in Kyiv. I'm sorry, but I can't help you"

Zakharov may have thought the matter was closed, but it was far from over. Unexpectedly, Rabbi Cunin lunged at him embracing him with both arms, and began to cry once more. "это вредит!" shouted Rabbi Cunin, patting his own chest, and then Zakharov's, "It hurts! My heart speaks to you heart"

Calming down, he pulled out the list from his pocket. "If you cannot find the entire library, maybe you can at least find these 12 books..."

Minister Zakharov was moved

early in the Russian winter, so the Rabbis quickly headed over. At the library they wheeled out a cart with the 12 books, Rabbi Cunin picked up one of the seforim (אבודרהם), inside was written: "זה הספר שייך לבנו של כ"ק אדמו"ר שליט"א" (the Rebbe Maharash the son of the Tzemach Tzedek).

The Librarian in charge of the Hebrew books, Mr. Dagovitch explained how the 12 books were not in any 'Schneerson Collection'. Rather, they were contained in 'The Poliakoff Collection', a collection of approximately seven and a half thousand books.

This immediately raised red flags. The Poliakoff brothers

seforim. Some of the seforim even had the Frieddiker Rebbe's handwritten notes on the margins!

They had found it! The missing seforim! Apparently, it had been renamed 'The Poliakoff Collection' in order to hide its true origins.

Leaving the library, they quickly went to the office to contact Hammer and arrange the seforim's return. They also called the Mazkirus to inform the Rebbe of this great development.

It is said that a few members close to the Rebbe's family got calls from the Rebbetzin that day, excitedly telling them that the Rebbe had come home the

“WE CHECKED EVERY SINGLE LIBRARY IN THE COUNTRY, BUT THESE BOOKS DON'T EXIST. THEY WERE BURN'T IN KYIV. I'M SORRY, BUT I CAN'T HELP YOU.”

by how emotional Rabbi Cunin was. "I will do whatever I am capable of to find these books"

Rabbi Cunin thanked him and bestowed upon him Brachos for himself, his descendants, and all citizens of Russia.

The next day the delegation got a call from Zakharov's office that the 12 books were located – in the V. I. Lenin State Library in Moscow. It was Friday morning, Shabbos comes in

were Chassidim of the Rebbe Rashab, and though they were well-known millionaires, they definitely didn't have any connection to libraries of seforim. Also, the last documented list of the library showed it containing over 5,000 seforim.

The 12 seforim were brought out, and it was immediately evident that they were part of the collection of missing

night before and told her that they had found the seforim. [It is noteworthy to point out that this occurred less than a month before the Rebbetzin passed away.]

In 770 that Shabbos, it was quite apparent that the Rebbe was very happy. Some people even described the Farbrengen that Shabbos as a Simchas Torah'diker Farbrengen!

Rabbis Levin and Mindel
converse in their hotel room

Meanwhile, Sunday in Moscow, Dr. Hammer contacted Minister Zakharov in order to obtain the 12 seforim. Zakharov, in turn, said that such a thing can only be permitted by Mikhail Sergeyevich Gorbachev, then General Secretary of the communist party of the Soviet Union.

Meanwhile, the group went to various libraries, looking at different collections – all with the Rebbe's guidance, to the extent that sometimes the Rebbe would tell them actual names of collections to research. The list of missing seforim accounted for grew.

It was hard, traveling from city to city in the dead of Russian winter. Sometimes they would come all the way to a library, just to be shown an

encyclopedia with a photo of the Alter Rebbe in it, but that's it. There were long lines, trains to take, but the three Chassidim understood the importance of their mission. Every place they went, Rabbi Cunin made sure to tell everybody that they were a delegation of six men – three of whom they could see, and three whom they couldn't. As superstitious people, many were frightened when hearing that "Maimonides, Rabbi Schneur Zalman of Liadi and the Lubavitcher Rebbe Shlit"a" were present as well.

In one such case they wanted to go to Yekaterinoslav [the city where the Rebbe's family had lived]. When Andrei Ivanovich heard this, he said it could never happen. "It may include Yekaterinoslav in your visas but it's a 'closed city', there is no way to travel there!"

Rabbis Cunin and Levin pose for a photo on the way to a Shul in Petersburg

"We can take the train", replied Rabbi Cunin.

So the group headed to the train station. The temperature was below zero, and there was a line around the block to buy a ticket. Rabbi Cunin grabbed Ivan's arm and told him: "Go straight to the desk, we are skipping the line!"

"Look what you did, these people are going to kill us!"

"You are here to serve me!" Rabbi Cunin replied, "So you tell them behind the desk that we are special guests and that we need tickets now!"

The city of Yekaterinoslav is a place that tourists are not supposed to see in Russia, so when the train arrived, it looked more like a cart with four wooden bunks on each side. Upon arrival, the group headed straight to the shul. A large crowd gathered for mincha, arranged by Ivan Ivanovich (as

part of the Russian propaganda was that every city had a shul with a Minyan).

The group then headed to the city's library's to search for any remnants of the 4000-5000 seforim and kisvei yad kodesh which were left behind in spring of 1939, when Reb Levik was banished to Siberia for five years. But the search was futile as there was nothing left of the library. So we moved on to the next city.

Upon further discussion at the Lenin Library, the staff claimed that "The Poliakov Collection" contained 8,577 books [later, in 2000, it was discovered that it contains over 12,000 books – though not necessarily do all belong to our Rabbeim]. The 'Schneerson Collection', on the other hand, had 5,642 seforim and documents in it in 5766 (1906). The number of books acquired in the ten years from then until the Library's disappearance is unknown. Furthermore, the two libraries

Rabbis Cunin and Levin in the Shul of Dnipropetrovsk

were cataloged differently, Lubavitch by writing down only the set's name, while 'The Poliakov Collection', each book separately.

In the United States, the government was, with the help of Dr. Hammer, putting pressure on Russia as well. The month passed and it was soon time for the group to return to the US, certain that very soon, the collection of seforim would be returned to their rightful place.

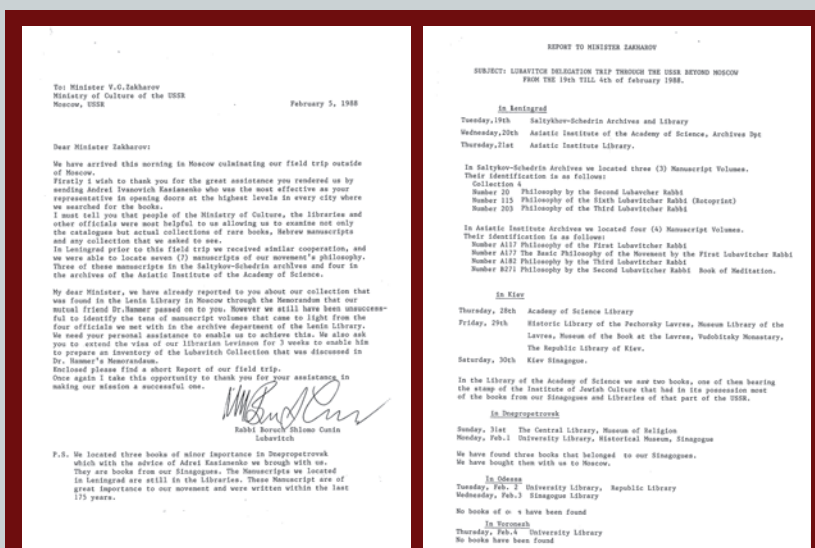
FRIDAY YUD ZAYIN SHEVAT 1988 (5748)

Rabbi Cunin gets a call from Mazkirus with the Rebbe on the line telling Cunin that he should come back to Los Angeles to deal with the "Weinberg Trial" - a will written out to Chabad worth 21 million dollars.

"But I made a Neder that I will not leave Russia without the seforim!!" exclaimed Rabbi Cunin

זאל אריינגיין
אין מרינא רוסיא נעמען דריי אידן און
מתיר נדר און קומען צו פארן

[You should go into the [Shul] Marina Russia and take three

A letter from Rabbi Cunin to Vasily Zakharov, Which includes a detailed itinerary of their trip thus far.

Rabbi Cunin with his family
upon returning to Los Angeles

Yidden and nullify your Neder]. Interestingly the Rebbe had told Rabbi Cunin specifically not to enter that Shul since it was a Lubavitcher Shul and entering it can put the people davening there in danger]

It was very important to the Rebbe that Rabbi Cunin come back to New York right away, to the extent that on motzei shabbos Rabbi Cunin got another call from the rebbe, asking him which flight he was taking!

The next day Rabbi Cunin arrived on a stopover in New

York and headed straight to 770 where the rebbe held back the minyan till he arrived. The Rebbe gave Rabbi Cunin a full military salute when seeing him, Rabbi Cunin was Chazzan Mincha which was Davened with a Yom Tov'dike tune. The Rebbe's joy was apparent throughout Davening, and after Mincha Rabbi Cunin went into Yechidus before flying to Los Angeles.

That night, the Rebbetzin passed away.

In the next three and a half years, many efforts were made to gain the return of the seforim, but their attempts were futile. Zakharov was thrown out of his position, his replacement, Nikolai Nikolaevich Gubenkoy refused to help Hammer. Then Hammer died shortly thereafter, his last letter he wrote was to his government official friends in Russia being a request for the return of the seforim. Weintraub then began to try using his connections in the US government. But to no avail.

Another trip to Russia seemed inevitable. ◆

מענות קודש

*Letters and
Answers from the
Rebbe and
Friediker Rebbe*

[2] על מה שכתב: "אמנם כיון שנזכר אתמול ענין החפצים, אולי זוהי הוראה שצריך להתעניין גם בזה", כתב:

באם אין כלל חשש שתחליש בקשה זו תוקף בקשותיהם לבקר בשאר המקומות – כדאי [להתעניין]

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה קא)

ה

[תחלת שבט, ה'תשמ"ח]

מענה לא: מאנ"ש שכתב ע"ד כת"י דא"ח והעתקת ספר התניא הנמצאים בספריית המכון האסייתי בלנינגרד (מצילום כתי"ק – ס' "ספריית ליובאוויטש" ע' קס. ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' לה הערה 83):

מהיר ת

להראות להררשד"ב שי' לוינסון

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה קיב)

ב – השליחות השני' (תנש"א ואילך)

א

[לפני ועש"ק ויצא, ו' כסלו, ה'תנש"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין על שאלתו האם כדאי לנסוע לרוסיה לפעול למען החזרת ספרי רבותינו נשיאנו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' פ-פא):

לנסוע, אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה עב)

ב

[ועש"ק ויצא, ו' כסלו, ה'תנש"א]

מענה לר' שלום דובער לוין ששאל בקשר להנסיעה להחזרת ספרי רבותינו נשיאנו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא: "האם כדאי שאסע גם אני אתם מיד עתה, או שהם יסעו בתחלה לבדם, וכשתהיה ידיעה מהם שמרשים לקחת הספרים אזי אסע גם אני" (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' פא):

קדימה [לנסוע מיד] שזה יכול להוסיף בהנ"ל.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה עג)

ג

[ח' כסלו, ה'תנש"א]

מענה לר' ברוך שלמה אליהו קונין, ר' יוסף יצחק הכהן אהרנוב, ר' יצחק הכהן קוגן ור' שלום דובער לוין – הנוסעים בשליחות לרוסיה להחזרת ספרי רבותינו נשיאנו הנמצאים בספריית לנין

[3] במכתבו כתב: (ב) משם נוסעים ללנינגרד, לחפש בספריית סלטיקוב-שצדרין את "ארכיון שניאורסאהן" הנזכר במאמרה של סטרקובה. בתחלה יש להתקשר אליה (יש לי הכתובת והטלפון שלה) ולשאל אותה בזה. באם לא נמצאת, יש לבקש להרשות לנו לבדוק בעצמינו את הארכיונים אשר על יד אוסף פירקוביץ, אם אוכל להכיר כתבי-יד השייכים לחב"ד".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(כולל – לחסידי חבד: אבי הרב מעדליא וכו')

[4] במכתבו כתב: "אם יהיו לנו קשיים בחיפושים אלו בלנינגרד, נתקשר אל מר הנדל שי' דייטש, שיעזור לנו".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו מחיקה על התיבות "אם יהיו לנו קשיים בחיפושים אלו בלנינגרד", וכתב:

בכל אופן [נתקשר אל מר הנדל שי' דייטש, שיעזור לנו]

[5] במכתבו כתב: "בעת החיפושים האלה שלי בספריית סלטיקוב-שצדרין, יבדוק הר"נ שי' מינדל בארכיון הממשלה הצארית, אם יש למצוא את הניירות הקשורות למאסר כ"ק אדמו"ר האמצעי, ה"בד קודש" במקורו והשייך לזה. בזה דברנו בארוכה עם ר"ה דייטש הנ"ל, והבטיח את עזרתו בחיפוש".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

[הניירות הקשורות למאסר כ"ק] אדה"ז [אדמו"ר האמצעי] הצ"ח

[6] במכתבו כתב שהמקום היחיד שאפשר לחפש בדנייפרופטרובסק הוא בספרי' הציבורית שם.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

! ? דהמכללה שם, וכיו"ב.

[7] בקשר לכמה ספיקות שכתב במכתבו האם והיכן לחפש – כתב:

הנחתו ע"פ הנ"ל – שבספק לעזבו שם!!

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה צג)

ד

[כ"ף טבת, ה'תשמ"ח]

מענה לר' שלום דובער לוין שכתב: "בהמשך לשיחה הקדושה ביום הש"ק, שבה נזכר כמה פעמים גם ענין "החפצים" של רבותינו, הריני להעתיק בזה מרשימת זכרונות הר"י דזייקבסאן: אחרי אשר התכווננו לנסוע לגמרי מליובאוויטש, סדר ר' אליעזר קאפלאן, לסדר את החפצים שנשארו לחלקם ולהצניעם כמה שאפשר . . חפרנו במרתף בעומק והצנענו אותם שם . . כיון שנזכר אתמול ענין החפצים, אולי זוהי הוראה שצריך להתעניין גם בזה?" (מצילום כתי"ק – ס' "ספריית ליובאוויטש" ע' קסא. קובץ "עבודת הקודש אצל הרבי" ע' קמ-א):

[1] על תאריך המכתב "יום א' כ' טבת ה'תשמח", כתב:

הילולא דהרמב"ם

מענות קודש

- בקשר לספרי וכתבי רבותינו נשיאנו הנמצאים לע"ע בשבי' בספריית לנין במוסקבא -

א - השליחות הראשונה (תשמ"ח)

א

[ט"ו כסלו, ה'תשמ"ח]

מענה לר' שלום דובער לוי (מצילום כתי"ק - פתח דבר לקובץ "כ"ף מנחם-אב ששים שנה". ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' ג-ד):

[1] במכתבו כתב: "בין הביכלאך שהביא פרופ' א. י. כץ, יש ביכלאך שהיו בספרית כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע. לדבריו הוא הביא אותם מלנינגרד, וא"כ אפשר יש עוד ביכלאך מאוסף זה באותו מקום בלנינגרד. אמנם אני מסופק אם יש לסמוך בזה על דברי כץ".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

האם בשביל זה לא יחפשו שם?!

[2] במכתבו כתב: "באגרות קודש אדמו"ר שליט"א נזכר שבימי המאסר בשנת תרפ"ז בלנינגרד נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א את הביכלאך לכמה מאנ"ש על מנת להחביאם עד יעבור זעם. האם ידוע שבאותה שעה הוחרמו ביכלאך או חומר אחר מאוסף הכתי"ק?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

הרי הוחזרו תומ"י!!

כמפורסם לא [הוחרמו] כלל.

[3] במכתבו כתב: "ברשימות כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע (יגדיל תורה חוב' נד ע' רפח) מסופר שבעת החיפוש בי"ד סיון תרפ"ז "לא לקחו רק איזה ניירי" שאין בהם שום כלל". אמנם מסופר שם שקובץ מכתביו משנת תרפ"א לוקח בעת החיפוש דקיץ ההוא בעיר רוסטוב. האם כדאי להתעניין גם בזה ולנסוע לשם כך לרוסטוב?".

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

איפוא יחפשו שם?!

[4] במכתבו כתב: "האם הוחרמו כתבי ורשימות אבי כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת המאסר בשנת תרצ"ט, ואם כדאי להתעניין בזה בדניפרטרובסק?".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו מחיקה על התיבות "האם הוחרמו כתבי ורשימות אבי כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת המאסר בשנת" ותיבת "ואם", סימן בחץ את התיבות "כדאי להתעניין בזה בדניפרטרובסק", וכתב:

בספריית אדמו"ר (שאני - אגו"ח היורש)

[5] על כללות המכתב, כתב:

יתענינו בכל השייך למטרת נסיעתם שה"ה רשמית עד"ז.

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה סח)

ב

[ט"ו כסלו, ה'תשמ"ח]

מענה לר' יוסף ברוך הכהן פרידמאן שכתב: "מצו"ב: א) כתבה ע"ד תערוכת הספרים במוסקבא. ב) רשימה מספרים אשר בקטלוג של ספרי חסידות בספרית "לענין" במוסקבא. מהספרן שם (לספרי קודש), מר ארי' דגוביץ, שמעתי שלפי דעתו מדור הספרים אצליהם במוסקבא גדול יותר מזה שבלנינגרד" (מצילום כתי"ק - תשורה פרידמאן יו"ד סיון תשס"ט):

נת' ות"ח ת"ח

מהיר - למסור כ"ז למארגני הנסיעה לשם.

אולי כדאי שידברו עם [יוסף ברוך הכהן פרידמאן]

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה סט)

ג

[ט' טבת, ה'תשמ"ח]

מענה לר' שלום דובער לוי על מכתבו בקשר להשליחות להחזרת ספרי וכתבי רבותינו נשיאנו הנמצאים בשבי' במוסקבא (מצילום כתי"ק - ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' ה):

[1] במכתבו כתב: (א) במוסקבה: להשתדל למצוא את ספריית כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, ובה כ-12.000 כרכים. הספריה הוחרמה בשנת תרפ"ד והונחה בארונות שבבית התפלה הנוצרי שעל יד ה"לענינסקי מוויי". ואף נערך שם קטלוג לספריה הזאת. עלינו לברר איזה חדר או בית שימש אז כבית תפלה נוצרי בבנין, או ליד בנין המוזיאון הנ"ל, ולבדוק אם הספרים עדיין שם, ע"פ רשימת הספרים שבידינו, וע"פ סימני כריכת הספרים שקבלתי בשעתו מרח"ל ש"י. אם לא ימצא שם, עלינו לבדוק ע"פ הקטלוג שלהם גם בשאר אוספי ה"מוזיאון" הנ"ל שע"ש לענין, וגם באוספי הספרים שב"ספריה" שע"ש לענין, אם יש שם הספרים שברשימתנו, ואם יש להכירם ע"פ הכריכה הנ"ל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו מחיקה על התיבות "אם לא ימצא שם", וכתב:

בכל אופן [עלינו לבדוק ע"פ הקטלוג שלהם גם בשאר אוספי ה"מוזיאון" הנ"ל שע"ש לענין, וגם באוספי הספרים שב"ספריה" שע"ש לענין, אם יש שם הספרים שברשימתנו, ואם יש להכירם ע"פ הכריכה הנ"ל] או ספרים **שאוילי שייכים אף שאינם ברשימה כפשוטו**

[2] במכתבו כתב: "אם לא ימצא שום דבר מספרים אלו בשני הספריות הנ"ל שבמוסקבה, יש לברר ע"ז בקיוב ובמינסק, כדלקמן".

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו מחיקה על מה שכתב "אם לא ימצא שום דבר מספרים אלו בשני הספריות הנ"ל שבמוסקבה", וכתב:

בכל אופן [יש לברר ע"ז בקיוב ובמינסק]

[ניסן, ה'תנש"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שביקש ברכה להחזרת הספרים באופן ד"לכתחילה אריבער" (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רנח):

להנ"ל אזכירו על הציון – כלשונו לכתחילה אריבער ועד לגאולה בפשטות.

אזכיר על הציון.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה רחצ)

יב

[ח"י ניסן, ה'תנש"א]

מענה לר' שלום דובער לוי ששאל אם כדאי להתחיל להתעסק בפדיית מסמכי מאסר הרה"ג וכו' ר' לוי יצחק ז"ל אבי כ"ק אדמו"ר שליט"א, הנמצאים בארכיון הק.ג.ב. בדנייפרופטרובסק (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רנח):

[כדאי להתחיל] ביותר

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה שב)

יג

[ועש"ק תזו"מ, ה' אייר, ה'תנש"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שכתב בקשר להפעולות להחזרת ספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא, וכתב שהעבודה נעשית מתוך שמחה (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רפו):

[1] על מה שכתב שהעבודה נעשית מתוך שמחה, כתב:

ושמחה פורצת גדר כמפורסם.

[2] על כללות המכתב, כתב:

והזמן גרמא והענין, כמפורסם. אזכיר עוד הפעם על הציון.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה שמא)

יד

[י"ד אייר, פסח שני, ה'תנש"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שביקש ברכה להצלחת השליחות להחזרת ספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רצה):

וכדאי הוא ר"ש לסמוך עליו ובאופן של הוד שבהוד.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה שסה)

טו

[ט"ו אייר, ה'תנש"א]

מענה לר' יוסף יצחק הכהן אהרונוב על דו"ח מפעילות מרכז צעירי אגודת חב"ד באה"ק, ובקשת ברכה להפעילות להחזרת ספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רצו):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת תיבת "הספרים", וכתב:

אזכיר על הציון ולאח"כ בשו"ט ע"ד הכפועל ממש.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה שסח)

טז

[כ"ח אייר, ה'תנש"א]

מענה לחברי ועד אגודת חסידי חב"ד ברוסיה שכתבו שקיבלו הודעה שמרשים להם להשאיר ברוסיה רק עד יום ה' ג' סיון ואז מוכרחים לעזוב, ואשר לדעת מרת דבורה רחל (וירוניקא) אירינא עליהם לצאת מיד והיא תנסה להשיג עבורם ויזות נוספות, ומסתפקים מה לעשות (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שו):

כמו ע"ע כעצתה דהנ"ל.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תח)

יז

[תחלת סיון, ה'תנש"א]

מענה למרת דבורה רחל (וירוניקא) אירינא שכתבה בקשר לספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא, וכן כתבה הצעה לייסד ספריית חב"ד ברוסיה. למכתבה צירפה מנורה במתנה (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שז, והעתקת המזכיר):

המנורה נת' ות"ח ת"ח עוה"פ על פעולות שלה ע"ע, ומתוך שמחה בטח תלך מחיל אל חיל, אבל פתיחת ביבלייתקה חדשה דחב"ד עתה ברוסיה – יכולה לעורר טענה אצל המנגדים שהוצאת ספרי חב"ד מרוסיה עתה – הרי ההיפך מתאים יותר – לבסס התחלתה ע"י ספרי חב"ד הנמצאים ברוסיה – וידחו זה עד לאחר פירסום.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תלט)

יח

[ט' סיון, ה'תנש"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שביקש ברכה בקשר לספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שז):

והזמ"ג והענין להצלחה בהנ"ל כמדובר רבות והרי כבר אחר מתן תורה מחדש.

אזכיר על הציון.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תמג)

במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' פא):

לכל הנוסעים שליט"א

ויהא כהנ"ל בהצלחה רבה

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה עה)

ד

[כ"ו כסלו, ב' דחנוכה, ה'תנש"א]

מענה על סקירה משפטית שהכנינה מרת דבורה רחל (וירוניקא) אירינא – אשר לה קשרים והיכרות עם רבים מאנשי הממשל ברוסיה, ועזרה רבות בסידור קבוצות "ילדי צ'רנוביל", ואח"כ בקשר להחזרת ספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא – בקשר לנושא הספרים. ה"פאקס" לא פעל טוב ועברו רק שני עמודים של הסקירה (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' קז):

חסר הסיום. נת' ות"ח ת"ח.

כאמרי מאז וכמ"פ, הנני סומך עליה, והרי עומדת בקשר עם ראשי עסקני חב"ד שי' השייכים לזה, ונמצאים מהם גם ברוסיה, וה' יצליחם.

אזכיר עוה"פ עה"צ להצלחה וכו'.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה פח)

ה

[ר"ח שבט, ה'תנש"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שביקש ברכה להפעילות למען החזרת ספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא, וכתב שעשו כיכלתם וכו' (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' קנג):

הרי עומדים בסמיכות ממש לפרשת בשלח – שירה בכל הפירושים. אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה קלג)

ו

[ח' שבט, ה'תנש"א]

מענה לר' שלום דובער לוין, שכתב: "במשך הזמן האחרון מנוע אני מלהתעסק בענין הספרים. יושב אני כל היום בישיבה ולומד עם תלמידים. האם כדאי שאחזור ל-770 עד אשר יודקקו לי כאן? מוכן אני להשאר כאן כמה שצריך" (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' קסב):

אל יפרוש מחבריו שי' בשליחות זו ביחדי נסעו ביחדי יחזורו בהגיע הזמן.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה קנב)

ז

[י"ז אדר, ה'תנש"א]

מענה על דו"ח כללי שכתב מר סטאס ממצב הענינים בקשר לספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' ריא):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול תיבת "אדר" שבתאריך המכתב, וכתב:

נת' ות"ח על כתבו בפרטיות לפ"ע ויה"ר דהמשך ההשתדלות באדר יצליח לפדיון הספרים הנ"ל השבויים יותר משבעים שנה.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה ריט)

ח

[כ"ה אדר, ה'תנש"א]

מענה בקשר לחוברת באנגלית שהוכנה ע"י השליח ר' יצחק פרוס בה סקירת מצב הענינים בקשר לספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא, והסתפקו האם כדאי להפיצה ולהתחיל את התעמולה בנושא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רכב):

ויהא בשעטומו"צ והזמ"ג והענין.

כעצת עסקנים וכיו"ב.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה רלב)

ט

[תחלת ניסן, ה'תנש"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין – חבר המשלחת שנסעו לרוסיה לפעול את החזרת ספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רג):

לדעתי כדאי שיחוג תה"פ עם ב"ב בלאסאנג'לעס.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה ערב)

י

[יום הבהיר י"א ניסן, ה'תנש"א]

מענה לר' יוסף יצחק הכהן אהרונוב ור' שלום דובער לוין שכתבו ע"ד ההתפתחויות האחרונות בהפעלות להחזרת ספרי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' רנב):

אזכיר על הציון.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה רפג)

יא

נו

[ער"ח מרחשון, ה'תשנ"ב]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שכתב בקשר להחזרת ספרי רבותינו נשיאנו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (יומן "פאקס א שיחה" גליון 248):

ויה"ר שסו"ס תהא גאולה זו עם גאולת שאר ענינים מיד לגאולה האמיתית והשלמה בפו"מ

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה ל)

נו

[ועש"ק וירא, י"ז מרחשון, ה'תשנ"ב]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שכתב: "בזכרוננו היום לפני כמה שנים בימי וויינבערג שנתתי בקבוק וואדקע בעת הפארבריינגען ואמרתי הנני צו מאנען ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א – ושלמי את נשייך וכ"ק אד"ש אמר – ואת ובניך תחיי בנותר וכמו"כ בשליחות זו שכ"ק אד"ש אמר "זיי ניט מגביל זיי וועלען נאך מוסיף זיין" וכו' בימי עולם לא היה כלים רקים כמו בשליחות זו בכמות ובאיכות. בשבת זו התגברות הנס וראיתי הנס בפועל ממש לפני כל העולם בוויינבערג ובטוח אני בכך כ"ק אד"ש שיהא כל הגאולות בפועל ממש והנני צו בעטען און מאנען און צו שרייען געוואלד געוואלד סוף סוף גענוג גלות הכלים רקים צריך להיות מלאים בכל הגאולות וגאולת הספרים ועד שכ"ק אד"ש יוליכנו לכתחילה אריבער קוממיות לארצינו" (תשורה בעגון י"א אלול תשע"ו. והעתקה, באדיבות א' מאנ"ש ש')

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בעיגול את מה שכתב: "סוף סוף גענוג גלות הכלים רקים צריך להיות מלאים בכל הגאולות וגאולת הספרים ועד שכ"ק אד"ש יוליכנו לכתחילה אריבער קוממיות לארצינו", וכתב:

אזכעה"צ ונרמז גם בג' שמותיו

סימן חץ לג' שמות הנמען "ברוך שלמה אליהו", סימן את כל אחת מהשמות בעיגול, וציין: 1, 2, 3.

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה פז)

נח

[ט' שבט, ה'תשנ"ב]

מענה לר' שלום דובער לויין שביקש הסכמת וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לנשיעתו לניו יארק לגיוס כספים עבור השליחות להחזרת ספרי רבותינו נשיאנו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' תלו):

הסכמה וברכה.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה שז)

נט

[י"ד שבט, ה'תשנ"ב]

מענה לר' שלום דובער לויין שכתב: "הגעתי לכאן באור ליו"ד שבט . . אני חושב לנסוע חזרה למוסקבא במוצש"ק פר' יתרו, בכדי שאוכל להגיע לשם בזמן לעזור בעזרה"ת בניהול כנס השלוחים, הרבנים והתמימים, בימים כ"ב-כ"ד שבט. ואבקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להצלחה בכל האמור לעיל" (מצילום כתי"ק – קובץ "עבודת הקודש אצל הרבי" ע' קמט):

והצלחה רבה ונמשכת

ובהוספה וזמ"ג

ובאופן דר"ה לחטה גו' ודבש

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה שטו)

ס

[שבט, ה'תשנ"ב]

מענה לר' שלום דובער לויין שכתב: "במשך הזמן שאני ברוסיה, נמשכת עבודת הספירה כאן באטיות, כיון שיש רק שנים עובדים כאן בקביעות: הר"י ש' וילהלם ור"ש ש' קראוס. עוד רבה העבודה כאן, והאם כדאי לקחת עוד שנים שיעבדו בהנ"ל, כדי לזרז את סיום סידור הספרים ועריכת הקטלוג" (קובץ "עבודת הקודש אצל הרבי" ע' קח):

כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "כדאי לקחת עוד שנים".

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה שנ)

סא

[ט"ז שבט, ה'תשנ"ב]

מענה לר' שלום דובער לויין שכתב: "עומדים אנו בימים אלה בפני פרשת דרכים, והחובה להחליט אם יש לפנות על ימין או על שמאל. אצלינו חברי המשלחת לא ברור המצב כלל, וגם יש חילוקי דיעות, ולענ"ד נראה שבזה שלא באים להחלטה ברורה יכולים להכנס למבוי סתום, שאח"כ יהיה קשה לתקן. כוונתי בכל הנ"ל הוא מה שהוחלט בזמן האחרון להקים אקדמיה ואוניברסיטה וספריה בביהכ"נ שלנו . . לענ"ד, מעולם לא היתה הוראה להסכים לתוכנית זו, ויש ספיקות גדולות אם היא תביא להחזרת הספרים או שהיא תמנע את החזרתם בהסכמתינו הרשמית. ומי יודע אם אח"כ לא יהיה מדאי מאוחר מלשנות דבר מה. מטעם האמור לעיל, אני מעולם לא חתמתי על שום מסמך שיכול להשתמע כהסכמה לתוכנית האמורה, ואיני יודע איך לנהוג בעתיד – באם כעת לא תהיה החלטה ברורה ועמדה תקיפה בנושא, לפנות על ימין או על שמאל" (ס' "יומן השליחות

י

[ט"ו סיון, ה'תשנ"א]

"צעטל" בכת"ק שכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א למסור למרת דבורה רחל (וירוניקא) אירינא, ולכל אחד מחברי המשלחת לפעול את החזרת הספרים: ר' ברוך שלמה אליהו קונין, ר' יוסף יצחק הכהן אהרונוב, ר' יצחק הכהן קוגן ור' שלום דובער לוין (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שי. תשורה בעגון י"א אלול תשע"ו):

אשרי חלקם ואשרי זכותם וכו' וכו'

בארגון חב"ד ברוסיה – הרי התחילו בזה וימשיכו בכל הענינים שאין בהם מחלוקת – לאט לאט באופן דלמעט במחלוקת כפי האפשרי

מצו"ב חמשים דולר לכאו"א שי' – להחליף באופן רשמי ולחלק החילוף לצדקה ג' פעמים: בקשר לי"ב-י"ג תמוז, חודש אלול, ותחלת שנה הבע"ל.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תנא)

נ

[ט"ו סיון, ה'תשנ"א]

מענה לר' שלום דובער לוין שכתב שחוזר בשמחה לרוסיה להמשיך הפעולות להחזרת ספרי רבותינו נשיאנו הנמצאים בספריית לנין, וכתב שחושב להביא את האשה והילדים למחנה קייץ של הילדים במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שי):

כדאי, באם זוג' תי' תסכים ושתהי' שם אוירה חינוכית עבור הילדים שי'.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תנב)

נא

[ועש"ק בהעלותך, ח"י סיון, ה'תשנ"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין, שכתב: "כל עניני השליחות מתקדמים בתוקף ובסדר מסויים בכלים דתיקון ובשמחה. ימים אלו ימי הגאולה צ"ל ימי גאולת הספרים ואז יהי' ימים אלו בשלימות. יודע אני שכל השליחות ב USSR די אידן וואס מ'טרעפט העלפן צו וכל עניני השליחות פה זה עניני גאולה במקום שהי' מלחמה עצומה וכו'. ובכח כ"ק אדמו"ר שליט"א ינצח מלחמה זו ואשרינו שזכינו למלחמה זו ובכוחו וועט מען דורכפירן די נצחון הספרים כפשוטו ונשמות כפשוטו עד שכ"ק אדמו"ר שליט"א יוליכנו קוממיות לארצינו באופן שלכתחילה אריבער" (תשורה בעגון י"א אלול תשע"ו):

ומפורש בדא"ח שזהו הדרך להצלחה אמיתית

אזכיר עה"צ

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תעה)

נב

[כ"ף סיון, ה'תשנ"א]

מענה לחברי ועד אגודת חסידי חב"ד ברוסיה שהכניסו את החלטות האסיפה שערכו (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שטו):

אחת מהחלטות האסיפה: "להתחיל להשיג תורמים שיממנו את כל ההוצאה האמורה (על ההוצאות שהיו לנו עד עתה בענין הספרים הודיעו לנו מהמזכירות שיסודר)". כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן קו תחת התיבות "שהיו לנו עד עתה", וכתב:

משא"כ לע"ל ועד מתי?! וכמדובר על דבר צאגו"ח ע"פ המזומן שישנו.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תפ)

נג

[יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשנ"א]

מענה לר' יצחק הכהן קוגן על הודעתו מפגישת מרת דבורה רחל (וירוניקא) אירינא עם מר טשערנאויב בקשר להחזרת ספרי רבותינו נשיאנו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שכ):

אזכיר על הציון והזמן גרמא לבשורות טובות.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תפז)

נד

[יום הבהיר כ"ח סיון, ה'תשנ"א]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שכתב ע"ד הפעולות להחזרת הספרים הנמצאים בספריית לנין במוסקבא, וכתב שמשדלים שיהי' הכל בכלים דתיקון (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שכ-א. תשורה בעגון י"א אלול תשע"ו):

מי שיש לו כבר מאתיים רוצה ת' אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תנש"א מענה תפח)

נה

[ועש"ק שופטים, ה' אלול, ה'תשנ"א]

מענה לר' שלום דובער לוין ששאל אם רצוי לחשוב ע"ד עבודה קבועה ברוסיה (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' שנט):

העוסק בהספריה שבכאן והשייך לה – והרי זה מכריח המשך וכו'.

אזכיר עה"צ.

וכמובן בלי טלטולה מעיר לעיר ככל האפשרי

(ליקוט מענות קודש תש"נ מענה רלו)

ה

[ועש"ק ויגש, ו' טבת, ה'תשנ"ב]

מענה לר' יונה אבצן מנהל ועד שיחות באנגלית שכתב: "מצורף 2 עותקים מקונטרס החדש Books with Souls מיוסד על שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בשבת האחרונה. הננו מקוים שקונטרס זה יעזור להחזרת הספרי' בהקדם" (יומן "פאקס א שיחה" גליון 270, והעתקת המזכיר):

נת' ות"ח ת"ח

ותהא פעולה נמשכת וכו' וכו'.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה רמ)

אדמו"ר הרי"צ

א

. את אשר הואילו להודיע, כי נתיסדה חברה "בית-רבי", למזכרת אבות קדושים ואשר מטרתם להשתדל בהשגת הספרים של הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר נלקחו בטעות (שלא עפ"י חוק) לאחד מבתי אוסף ספרים במאסקווא, הנה הרגש נעלה כזה, נותן כבוד ותהלה לאשר ישתתפו בזה. ולא אפונה כי רצונם יתמלא בעזרתו ית', מאחר שדבר זה יוצא מאת אלו החובבים זכר אבות, ובודאי יקחו דברים בזה עם יודע דת וחוק משפט, וגם עם אלו אשר מהלכים להם עם נכבדי ארץ אשר יביטו על דבר כזה, במבט של תהלה, ויחס של יושר. וחפץ ה' בידם יצליח.

[קטע מאגרת רצו מ"ב תמוז תרפ"ו. נכתב להרה"ח ר' אלי' סימפסאן והרה"ח ר' ישראל דוייקאבסאן. נדפס באג"ק ח"א עמ' תקלו ואילך].

ב

ב"ה כ"א טבת תרפ"ז

לענינגראד

ידידי ור"ח א"א הרב הנעלה מוהר"ר אלי' [סימפסאן] שי'

שלום וברכה.

ע"פ הידיעה האחרונה נודע לנו אשר הספרים שלנו, שנמצא במאסקווא, מונחים בבית התפלה של נוצרים אשר על יד המוזיאום הרומיאנצי (עתה נקרא על שם לענין). ומובן הדבר עד כמה גדולים הם היסורים והעגמו"ג בזה, הן מצד עצם הדבר וחילול השם.

מוסג"פ העתק מכתבי לאחד האגודות ממחבבי ספרי ישראל אשר

במחנם הט', כי הם שאלו בבית פקידות הדזינט אשר במאסקווא, כי שמעו אשר היעווסעקציא בבעלארוסיא פעלה אשר ניתן להם הביבליותיקה של "האדמו"ר שניאורסאן מליובאוויטש" לאחוות עולם, ובטח השיבו מבית פקידות הדזינט באשר הוא כי עוד הספרים נמצאים במאסקווא.

יבאו בדברים עם חברי האגודה הנ"ל, ואפשר על ידם עם עוד איזה מבעלי מדע והחכמים המפורסמים בעולם המדעים, ואשר המה יעריכו מכתב בקשה אל העומדים בראש המדעים בעיר הממלכה, אשר תכן המכתב יהי' כי ע"פ בקשתם של רבים ממחבבי שם האדמו"ר מליובאוויטש אשר הניח אחריו ממלא מקומו ההוגה ועובד בספרות ישראל, ודרוש לו לעבודתו הביבליותיקה שלו, ע"כ בשם החברה והמדע מבקשים המה מאת העומדים בראש המדעים לבא לעזרת האיש הלזה, ולתת לו היכולת להשתתף בספריו, לרגלי עבודתו, אשר בטח יהנו ממנה רבים העוסקים בחכמת ישראל.

חושב הנני אם יעשו תעמולה כזו, לבא בהרבה מכתבים מאת כמה וכמה בתי כנסיות בחתימות הפרעזידענטין והרבנים אל החברות והאגודות מחבבי ספרי ישראל, ולהשיג היכרות בין הידועים בעולם המדעים היו משיגים כי יכתוב מכתב האמור, ועם זה יפנו החברות הנזכרות במכתב מיוחד אל השושן כתוב הדר בבקשות האמורה בודאי ה' עושה זאת כי השפעתו מרובה ומתחשבים עם בקשותיו, ואם יהי' לו מכתב מאת אחת האגודות האמורות בודאי ה' עושה זאת והי' מביא מהכח אל הפועל.

יש מקום לחשוב אשר יוכל להועיל בהסתדרות הלזו בהתיישבות עם הרב ר"א טייטלבוים אשר בודאי יש לו הכירות גדולה בין אגודות המדעים, ובאשר ידידו הרה"ג הרממא"ל שי' לאקשין עסוק בענינים הכללים הדורשים עבודה רבה ע"כ הנני כותב מזה אליכם. ובודאי הוא אשר כל ענינים שבזה תעשו במועצות עם ידידו הרה"ג שי' הרממא"ל, והמשא ומתן עם האגודות כן עם הרב רא"ט שי' יכלכל הוא ובקשתי להיות לו לעזר בכל אשר יודרש בזה.

המכתבים להד"ר ראזין יחי' יהיו כתובים ישר אליו, רק גם לנו וידעו מכל אשר יעשו בזה, והשי"ת יהי' בעזרם בגור'.

הדו"ש ומברכו.

[אגרת ג'תתד. נדפס באג"ק ח"א עמ' עח ואילך]

ג

. בדבר הספרים הנה עפ"י הידיעה האחרונה שנתקבלה, המוזיאום היותר גדול שבמאסקווא שהי' נקרא תחלה רומיאנצאווסקי מוזיי ועכשיו לענינסקי מוזיאום, לקחו את הספרים והעמידום בארונות ועשו קאטאלאג וכעת אומרים אשר המחלקה העברית שלהם היא היותר עשירה בספרים הרבה (בהביליותיקה של אדמו"ר ז"ל נבג"מ היו יותר על חמשה אלפים וארבע מאות נומערין שהם לערך שנים עשר אלף כרכים, כי הש"ס נחשב לספר א' כן משניות רמב"ם וכל ספר גם אם יהיו בו עשרים כרכים נחשב לספר א' וכאלה היו יותר על ה' אלפים וד' מאות, ובטח אתה זוכר עוד חדרי היכל אדמו"ר עם הספרים וסדר עמידתם) ובאמת נלקחה הביבליותיקה הלזו שלא כדין ע"פ החוק שלהם, ורק באשר א' הציונים מר . . . (שהי' ביבליותיקאר בהביבליותיקה דמאסקווא, כעת נסע לפלשתינא) הנה בתור נקמה פרטית אשר בית כ"ק אדמו"ר שליט"א נודעים

המיוחדת" ע' תלח):

כעצת עסקני ורבני אנ"ש המבינים בזה.

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה שנד)

ב

[ועש"ק יתרו, י"ט שבט, ה'תשנ"ב]

מענה לר' שלום דובער לוי'ן (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' תלט):

[1] במכתבו כתב ע"ד נסיעתו חזרה למוסקבא במוצש"ק יתרו כדי להגיע לשם בזמן לעזור בניהול כנס השלוחים הרבנים והתמימים, וצירף את סדר היום והכינוס; וכן כתב שזוגתו ובני ביתו רוצים לנסוע איתו למוסקבא עד שיחזרו בקרוב עם הספרים, ומבקש הסכמת וברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

אזכיר עה"צ לכהנ"ל והזמ"ג להצלחה מופלגה.

[2] במכתבו כתב שבזמן הפנוי שיש לו במוסקבא מתעסק בעיקר בהדרכת התלמידים ובנתינת שיעורים בישיבת תו"ת וב"מכון חי" מושקא", ומבקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א להצלחה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

רבה וגדולה.

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה שסא)

ג

[ועש"ק תרומה, ג' אדר ראשון, ה'תשנ"ב]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שכתב שכיון שהמצב הכספי במוסדותיו בלאס אנדזשעלעס אינו בטוב, אולי כדאי שישע לכמה ימים ממוסקבא לגיוס כספים (ס' "יומן השליחות המיוחדת" ע' תנג):

אין צורך בנסיעות (ובמילא בזבז ממון ישראל) והרי מדבר בטלפון וכיו"ב.

(ליקוט מענות קודש תשנ"ב מענה תב)

ג - פעולות רוחניות לזירוז החזרת הספרים

א

[שלהי טבת, ה'תשמ"ח]

מענה להמארגנים מנין לאמירת תהלים ונתינת צדקה בכל ימות השבוע, בהמשך לשיחת ש"פ שמות ע"ד אמירת תהלים ונתינת צדקה לזירוז החזרת הספרים, כתבי יד וחפצים דצדיקי ונשיאי

ישראל הנמצאים בשבי' (תשורה קרמר בדר"ח תמוז תשע"ד):

וימלא ה' משאלותם לטובה

ת"ח על הבש"ט

אזכיר עה"צ

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה קז)

ב

[ר"ח שבט, ה'תשמ"ח]

מענה להמארגנים מנין לאמירת תהלים ונתינת צדקה בכל ימות השבוע, בהמשך לשיחת ש"פ שמות ע"ד אמירת תהלים ונתינת צדקה לזירוז החזרת הספרים, כתבי יד וחפצים דצדיקי ונשיאי ישראל הנמצאים בשבי' (תשורה קרמר בדר"ח תמוז תשע"ד):

ויה"ר שתהא נמשכת לפעולה נמשכת כו'

אזכיר עה"צ

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה קיא)

ג

[י"ז אייר, ה'תשמ"ח]

מענה להמארגנים מנין לאמירת תהלים ונתינת צדקה בכל ימות השבוע, בהמשך לשיחת ש"פ שמות ע"ד אמירת תהלים ונתינת צדקה לזירוז החזרת הספרים, כתבי יד וחפצים דצדיקי ונשיאי ישראל הנמצאים בשבי' (תשורה קרמר בדר"ח תמוז תשע"ד):

אזכיר עה"צ.

(ליקוט מענות קודש תשמ"ח מענה רכג)

ד

[כ"ג אייר, ה'תש"נ]

מענה להשליח ר' ברוך שלמה אליהו קונין שכתב בקשר לסיום והכנסת הס"ת שנכתב לזכות גאולת ספרי וכתבי רבותינו נשיאינו הנמצאים בספריית לנין במוסקבא, ולזכות מר וויינטראוב (אישיות מפורסמת שהי' בידידות עם חב"ד בחוף המערבי של ארצה"ב ותנועת חב"ד בכלל), ובקשר לזה שאל:

"האם: א) לדחות לע"ע סיום והכנסה עד שבימים אלו נזכה לגאולת הספרים ואז לעשות סיום והכנסה הראויה. ב) לעשות סיום הס"ת ולא הכנסה באופן בלתי מפורסם: 1) בהשתתפותו של וויינטראוב, 2) בלי השתתפותו, והכנסת הס"ת תהי' אחרי גאולת הספרים. ומבקש ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א בכל הנ"ל."

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א (מצילום כתי"ק - ס' "מאוצר המלך" ח"א ע' 242. תשורה בעגון י"א אלול תשע"ו):

למה לעכב סיום והכנסת וקריאה בס"ת?!

(שבדאי יש לו זמן פנוי יותר. אמנם מנהגם של האשכנזי אשר ביום א' אינם רוצים לתת מעתם זולת במה שהם חפצים.) ואשר ע"כ טוב ללכת אליו, אל מקום עבודתו בהמיניסטריום. והשי"ת יהי בעזרך בגו"ר. ואקוה כי תעשה בזה ככל האפשרי.

והנני חותנך דו"ש אוהבך ומברכך

יוסף יצחק

[אגרת ה'תפ"ה. נדפס באג"ק חט"ו עמ' קיז ואילך]

ה

ב"ה כ"ג סיון תרצ"ב

כבוד ידידי הרה"ג הנכבד והנעלה הנודע ומפורסם לשם תהלה ותפארת משכיל על דבר טוב וי"ח אי"א מוהר"ר דוד מאיר שי

שלום וברכה,

ברכתו ברכת או"נ וידיד נפשי קראתי בשמחה פנימי והשי"ת יחזק בריאותו ויארץ ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים ויקבל נחת מכל יו"ח שיחיו, השי"ת יעזר לכאו"א מבניו ובנותיו יחיו בהמצטרך להם בגו"ר.

הנני מקוה אשר בנו לדידי מר אשר שי' ישתדל דבר השגת מכתב מבראא ללעטוינאו (שר החיצון דמדינת רוסיא) אדות הביבליאטעק אשר יחזירו לי כפי רשימת הספרים אשר לי מאז הנחתים למשמרת במאסקווא, והשי"ת יהי בעזרו בגשמיות וברוחניות.

והנני ידידו הדו"ש מכבדו ומברכו

[אגרת ג'תתפ"א. נדפס באג"ק ח"א עמ' קפא ואילך]

ו

בזה הנני לברכו עבור גודל שקידתו לחלצינו בעזה"י מן המיצר, תודה על העבר ובקשה על להבא לשקוד בזה עד אשר בעזרתו ית' יסודר הכל לטובה ולברכה בגשם וברוח.

בטח אקבל אי"ה ימים אלו מכתב מפורט מכל הנעשה על דבר הצלת הביבליאטיקה שלי והוצאתה משם, לערך מאה ועשרים תיבות ספרים ושלוש תיבות כתבים כתבי יד קדש הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' זצוקלה"ה נבג"ם זי"ע, ולהביאם למדינתם הט', כן יתר החפצים שלנו שנשארו אחרי השריפה – ל"ע – כפי אשר כתב ידידי הרי"פ שי' כן התכשיטין וכו' שנשארו כפי האמור בהעתק המכתב המוסג"פ, והנני מבקשו לעשות כל האפשרי, לכתוב – וטוב יותר בתלגרמה – להקונסול האמריקני בברלין אשר יודיע להקונסול בווארשא שיקח את הביבליאטיקה של אגודת חב"ד ושל הרב שניאורסאהן – כי אמרתי אשר חלק מהביבליאטיקה היא רכוש של אגודת חב"ד בנויארק וחלק היא שלי, ונמצאת באטוואצק אצל ווארשא ברחוב פרוססא 6 ומעט בווארשא ברחוב נאלעווקא 7 מעון 16. כן שלש תיבות כתבי-יד קדש שהן רכושם של אגו"ח וישלחו הכל לנויארק.

כמח פעמים הודעתי בתלגרמה, וכן ד[י]בר חתני הרש"ג שי' בתליפון ע"ד הספרים והכתבים ועדיין לא השיבו מאומה, ואכפול ואששל בקשתי בזה להזדרז בזה ככל האפשרי.

[קטע מאגרת א'קלג מי"ד טבת ת"ש. נכתב להרה"ח ר' ישראל דזייקאבסאן. נדפס באג"ק ח"ה עמ' ה ואילך].

ז

ב"ה כ"ד אדר תש"ו

ברוקלין

כבוד החכם המהולל דר. אלכסנדר מארקס שי'

שלום וברכה!

אחרי כיבוש הנאצים את פולניא בשנת ת"ש, תפסו הזדים כמה ארגונים מלאי כתבי-יד עתיקים וספרים יקרי-ערך שנשתמרו בספרי' שלי באטוואצק. כתבי יד וספרים אלו – מלבד הרבה שנתוספו אח"כ – היו בספרייתו הפרטית של הספרן הידוע שמואל ווינער אשר קניתי ממנו בשעתו.

כתבי-יד: שלשה ארגונים גדולים מלאי כתבי יד עתיקים נתפסו, כאמור ע"י הנאצים, בין כתבי היד ישנם כת"י מבעל התניא וחמשת הדורות נשיאי חב"ד הבאים אחריו, משך תקופה של מאה וחמשים שנה לערך. כתבי-יד אלה הם במקצוע חסידות וגם הלכה, ביניהם כתבי יד רבים – מכתבים וחליפות מכתבים – שהם אוצר בלום במקצוע דברי ימי עמנו בארץ רוסיא במשך מאתים שנה האחרונות.

כתבי יד האלה, רשומים על שם הרבנים, חברי אגודת חסידי חב"ד, הרב ר' ישראל דזשייקאבסאן, וחתנו הרב ר' שלמה זלמן העכט, שניהם נתיני ארצות הברית, הבעלים הרשמיים של הרכוש הזה.

ספרים: כמה אלפים ספרים, ביניהם ספרים רבים עתיקים גדולי הערך ויקרי המציאות, הספרים האלה הם רכוש אגודת חסידי חב"ד דארצוה"ב וקנדה.

והנה טרם שנכנסה מדינת ארצוה"ב במלחמה, נהל הסטייט דעפארטמענט משא ומתן עם ברלין ע"ד השבת הרכוש הנ"ל לבעליהם הנתינים של ארצות הברית דאמריקה, והארגונים נחתמו ע"י המשטרה ועמדו למשמרת עד שעת הכושר לשלחם לארצוה"ב, אולם אחרי שגם אה"ב נכנסה במלחמה נפסק המו"מ, ואחרי ששקטה המלחמה נתחדש שוב המו"מ (העו"ד שעוסק בזה בתור ב"כ הרבנים הנ"ל ואגודת חסידי חב"ד רשום בשולי המכתב).

למען אשר הסטייט דעפארטמענט יעסוק במרץ למצוא הכת"י וספרים הנ"ל להשיבם לבעליהם, צריכים שהסטייט דפארטמענט יבין כי כתבי יד וספרים אלה הם אוצרות רוחניים גדולים, רכוש האומה, שיש להם ערך היסטורי ומדעי.

ולזאת הנני פונה למע"כ בבקשה גדולה, אשר בתור אוטוריט בעל שם במקצוע זה יואיל נא לכתוב מכתב על שם הסטייט דפארטמענט להעיד על גודל ערך הכת"י והספרים בעד העם היהודי בכלל, ובפרט בעד הקיבוץ היהודי בארצוה"ב שאליו שייכים הרכוש הגדול הזה.

◆ אגרת ב'תתסז. נדפס באג"ק ח"ט עמ' צב ואילך]

לאנטי ציונים עשה איזה השתדלות כי יקחו הספרים, וכאשר ידע כי ניתן רשיון לקחת את הספרים ולהעמידם ברשות בעלים נעשה איזה ערמומיות אשר יקחו את תעודת הרשיון חזרה, ובבוא האיש ר' חיים מאנעסזאן (גבאי בהכנס דליובאוויטש במאסקווא) לקבל את הספרים (כי הוא התעסק בזה להשיגם והוא השיג את תעודת הרשיון ע"י העורך דין המפורסם האדון י. ס. אורינסאן) בקשו אצלו התעודה ואמרו לו כי יבא מחר, ובבואו בעוד איזה ימים לקבל הספרים ע"פ התעודה האמורה הושיבו לו כי התעודה נאבדה וצריכים להשיג אחרת, ותעודה אחרת כמובן לא ניתן, ואח"כ השתדל העו"ד אורינסאן ולא הועיל, והתעסקות זו היא כמעט יותר משלשה שנים ואפשר ארבעה עד כי עתה הושיבו (מאת ועד של הביבליותיקה הנ"ל) כי הספרים הם שלהם. הנני חושב אשר מבינים אתם עד כמה גדלה צערם בשמעו הבשורה המעציבה הלזו עד כי עתה כבד לעשות מה בזה ורק אפשר ע"י הבקשות האמורות מכבר (ואשר יבואר במכ"ל הבע"ל להרב ר"י ש"י יאקאבסאן).

[קטע מאגרת ג'תתו מ(כ"ז)?] אד"ר תרפ"ז. נכתב להרה"ח ר' אלי' סימפסאן. נדפס באג"ק ח"א עמ' פ ואילך].

ד

ב"ה ב' אור ליום ג' י"א שבט, תרצ"ב

חתני יקירי וחביבי הרב מנחם מענדל שי'

ת"ל בעד החוה"ש כה לחי,

מכתבך במענה על מכתבי הארוך נכון הגיעני, וכן בטח קבלת מכתבי בלוי'ת הרשימה אדות שו"ב המספר זקנו, ואקוה בימים אלו לקבל תשובתך בזה.

ועתה הנני בבקשה אליך בענין זה. אתה ידעת כי הספרים שלי הביבליתיקה דליובאוויטש נמצאת עוד במאסקווא, וכפי שהגדתי לך כמה פעמים, אשר מפני סיבת התעסקותי בעניני הכלל, לא חפצתי להשתמש בהכירות ורעקאמענדאציעס שונות בהנוגע בטובת קבלת הספרים, ודחיתי זאת מזמן לזמן.

אמנם הדבר מעיק לי ביותר, ובטוח הנני בחסדי השי"ת אשר ההשתדלות בזה הי' מביא פועל טוב, ואחד הזמנים המוכשרים היו אשר בהיותי בחורף תרפ"ח בבערלין בביקור אצל השר וייסמאן להודות לו על חסדו בהשתדלותו עבוריני כידוע, הי' ראוי להזכיר לו בקשה. זו אך ידינו הרב הילדסהיימר שי' לא הסכים אז, בלי שום טעם מיוחד, וכאשר בהמשך הזמן בקשתיו בזה, נדחה הדבר ג"כ בלי טעם,

ועתה החלטתי להתחיל להשתדל בזה, ולדעתי הנה על ידי מי שאפשר להשפיע על מר וייסמאן שלש המה, האנץ גאסלער, אסקאר כהן, הרב הילדסהיימר, האחרון הנה השפעתו הוא ע"י אמצעות אחד משניהם, והכהן עיקר עסקו הוא בדבר תרומה, וא"כ היותר טוב הוא מר גאסלער, ומעלה גדולה בו בזה שהוא אינו צריך בזה טרחה יתירה, כי הלא רואה אותו תדיר, ואופן ההשתדלות בזה לפניו בנקל יותר, אשר בעת דיבורו עמו יכול להגיד לו אשר בהטובה שעשה לרבי שניאור' וב"ב נודע שמו בכל העולם, ואשר הר' ש"ס הי' במסע בכמה מדינות ובתוכם גם באמעריקה ובכל מדינה ומדינה סיפר כי השר וייס' פעל ועשה זאת, ובתוך כך יאמר לו כי באמת חצי טובה היא. כי הביב' שלו דיא פאמיליען ביב' שעוברת בירושל' מדור לדור עודינה

במאסקווא וברשעת גזילה לקחו מאתו זה כמה שנים. ופעמיים חפצו הם למכור ביבליאתקעס גדולות בעד כסף, וגם לרבי ש"ס היו מוכרים הביב' שלו בעד איזה אלפים שקל'. אמנם בנסוע הרבי ש"ס מביתו הורע מצבו הכספי, והביב' של ש"ס היא רק ביב' פאמיליען. ולו הוא יקר בתור זכרון אבותיו. וכן הרבה עשירות אלפים אנשי מצטערים ע"ז ומביטים ע"ז כמו על חילול הקדוש להם. ולהסאויעטים אין להם הביב' שוה כלל, כי בודאי יש להם הספרים האלו כפולים כמה פעמי, בס"ה בהביב' של ר' ש"ס ישנו בערך 5000 נומערין (לא חלקים, כ"א נומערין. כמו ש"ס, רמב"ם, טורים, מקראות וכו' כל אחד מהם הוא נומער) ויש לו לש"ס רשימת הספרים אשר על ידה אפשר לדעת כל ספר, כן הכריכה (דער איינבונד) מהרבה ספרים (רובו ככולו, מלבד ג' או ד' מאות ספרים שנשארו בכריכתם, או אלו שנקנו אחר אותה השנה שכרכו את כל הספרים) הם במראה מיוחדת. והם ב' מראות ישנם שנכרכו בכד צבע בלאו או גרין. ויש שנכרכו בכד צבע שאקאלאד. בכל אופן יש להכירם, והשאר אפשר לידע עפ"י הרשימות, ובכחו של מר גאסלער (במקום שיחפוץ באמת, ויהי' הענין נוגע לו) יכול הוא בעזר' להביא דבר זה מן הכח אל הפועל הטוב, בהשגת הרשיון, וגם אח"כ בשילוח איש מי שיסע לשם לקבלם וכאשר ידבר פעם שנים וישלש ויאמר להשר כי במפעלו זה יכתב שמו בדברי הימי' ושמו יפואר בתכני אלפי אלפים במדינות רבות בודאי בעזר' יתעורר לטוב.

אמנם בכדי שמר גאסלער יתעורר דרוש בזה ג"כ התעסקות גדולה, ובודאי טובה גדולה הי' יכול לעשות בזה הרב הילדעס' שי' אבל הוא קר בענין זה, ובכל זה הנה אם לא ידע כלל מזה, יש לחוש לקפידתו, והגם שאם יקפיד יהי' זה ג"כ בקרירות ובהערר פועל רע, אבל מ"מ יכול לעשות איזה רושם, ובכל אופן תועלת לא גיע מזה, ותועלת הי' יכול להגיע באופן שהי' גם הוא משתדל לעזור את גאסלער, ואשר ע"כ כדאי הדבר אשר אתה מצדך תבקריו פעם ושתים ותדבר אתו עמו איך כי צערי גדול במאד על אדות הספרים, ואשר באמת הוא חילול השם אשר הספרים של האדמו"רים הקדושים שלמדו בהם כל ימיהם, ובהם גם אלו אשר כתבו ציונים על הגליונות יהיו מגולגלים בתפיסה, ובודאי מצוה גדולה וזכות גדול למי שיתעסק וישתדל להצילם, אשר בזה יעשה נח"ר לנשמות הקדושות. ותבאר לו הענין עם מאמרי רו"ל ומעשיות יפות בדרך דרוש, באופן שגם הוא יבין זאת. (וגם לגאסלער טוב הוא לדבר באופן כזה להסבירו הצער של הנשמות הקדושות, והנחת רוח שיעשה להם אם יציל את הספרים שהם למדו בהם. ובטענה להשר וייס' יכול לאמר כי במאסקווא הביב' בלתי דרושה להם כי יש להם כמה פעמי' כפולי' ור' ש"ס דרושה לו הביב' לרגלי עבודתו הקולטורית). והדרך היותר טובה הוא ע"י מר גאסלר (היינו דאין כוונתי אשר הרב הילדס' שי' ילך להשר להשתדל, כי אז הוא באופן אופעציאלי שיכול' לבקש פעם א'. לא כן הנ"ל שיכול לדבר אתו כמה פעמים) וכנ"ל רק שבאם מר גאסלר יפנה להרב היל' שי' בענין זה יהי' אצלו הדבר ידוע, ואפשר שדרוש הי' כי גם אני אכתוב להרב היל' שי' בענין זה אך הנני חושב שאינו מוכרח.

ובזה הנני שולח מכ' למר גאסלר, כמובן אינו קורא לה"ק בקל. וע"כ כשתמסור אליו המכ' תכיריהו עם האמור בו. מר גאס' הוא טרוד גדול, ועתותיו עסוקים לרגלי עבודתו בהפרעס ביורא (כמדומה לי), אך בודאי תמצא האפשרות להתראות אתו עמו טבעו. כי שונא אריכות אבל לקצר בזה ג"כ אי אפשר, ולמותר לי לבקשו על הזריות, והטוב יותר אם אפשר שתהי' אצלו ביום א

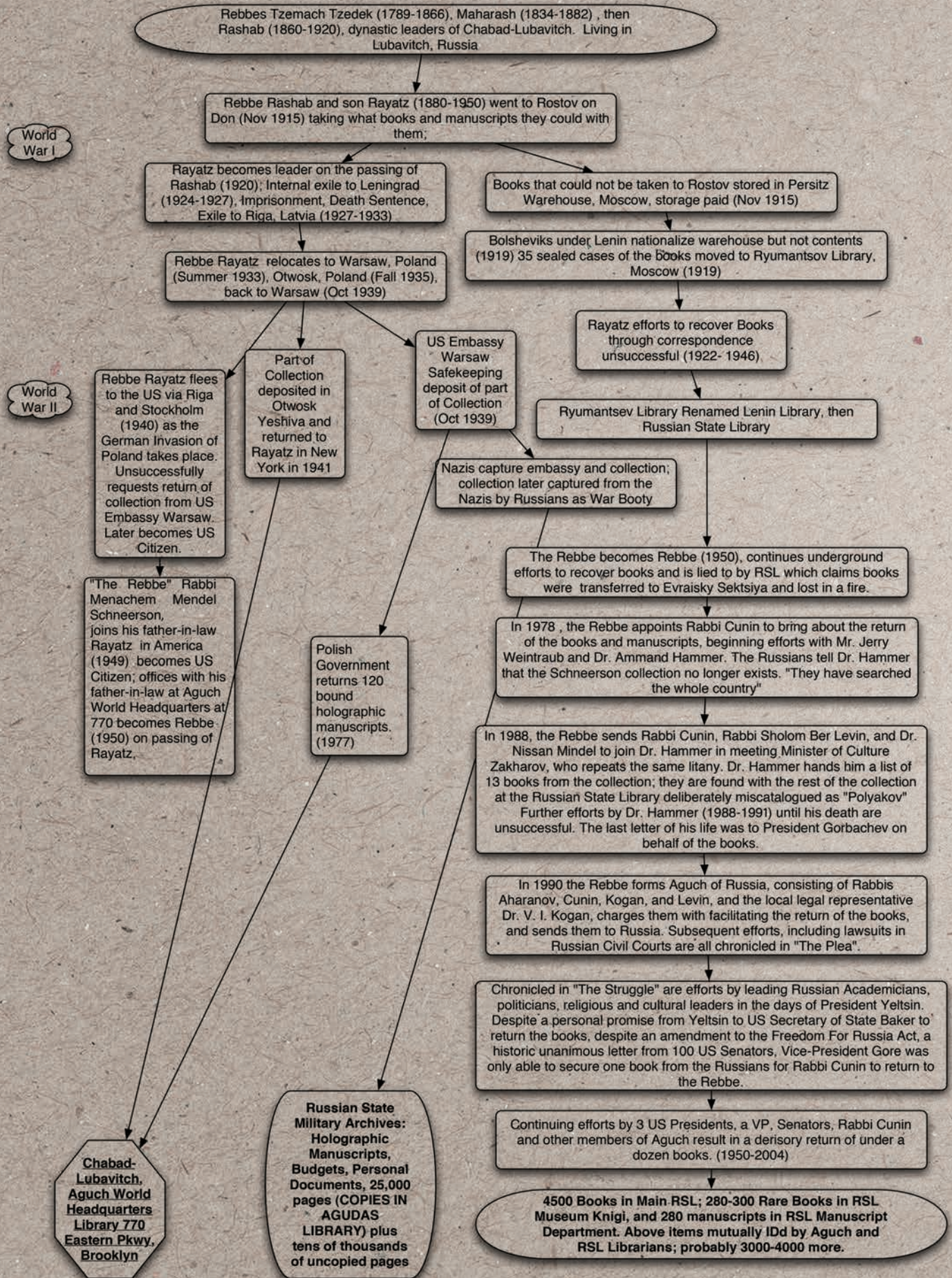

The Ongoing Battle

As per the Rebbe's direct instructions, the following letters were written, officially forming Agudas Chassidei Chabad Lubavitch of Russia, Rabbis Shlomo Cunin, Sholom Levinson, Yosef Aronov, and Yitzchak Kogan "who are the only representatives authorized to resolve this matter".

אגודת חסידים חב"ד — ליובאוויטש
תחת נשיאות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש רבי מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א
AGUDAS CHASSIDEI CHABAD — LUBAVITCH
Lubavitch World Headquarters

770 Eastern Parkway, Brooklyn, NY 11215 Telephone (718) 994-9250, 774-4000 Telex (718) 774-2715 Cable: LUBAVITCH NEW YORK

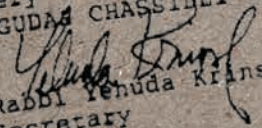
May 22, 1991

re: Schneerson Agudas Chassidei
Chabad Library in Moscow

To Whom It May Concern:

This is to certify that Agudas Chassidei Chabad, the Lubavitch World Headquarters in New York, has authorized Veronika Irina, Ph.D., to act in its behalf, together with the duly appointed emissaries of the Lubavitcher Rebbe, Rabbi Menachem M. Schneerson שליט"א, the distinguished Rabbis Yosef Aranoff, Shlomo Cunin, Sholom Ber Levinson and Yitzchak Kogan, to resolve and facilitate the return of the above captioned Schneerson Agudas Chassidei Chabad Library in Moscow to the World Headquarters of Agudas Chassidei Chabad, at 770 Eastern Parkway, Brooklyn, New York.

The above mentioned are the only representatives authorized to resolve this matter.

Very truly,
AGUDAS CHASSIDEI CHABAD

Rabbi Yehuda Krinsky,
Secretary

אגודת חסידים חב"ד — ליובאוויטש
תחת נשיאות ב"ק אדמו"ר מליובאוויטש רבי נפתלי מנחם מענדל שניאורסאהן שליט"א
AGUDAS CHASSIDEI CHABAD — LUBAVITCH
Lubavitch World Headquarters

770 Eastern Parkway / Brooklyn, NY 11213 Telephone: (718) 493-6250 / 774-1670 Telecable: (718) 774-2716 Cable: LUBAVITCH NEW YORK

December 19, 1990

President Mikhail S. Gorbachev
The Kremlin
Moscow, U.S.S.R.

Dear Mr. President,

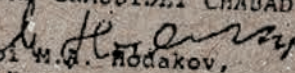
You have no doubt become aware of a collection of Hebrew books and manuscripts belonging to the late Lubavitcher Rabbe, Rabbi Yosef Y. Schneersohn, President of Agudas Chassidei Chabad-Lubavitch, which was confiscated in 1917, and which is now housed in the State Lenin Library, in Moscow.

Documents we have presented conclusively verify the fact that Agudas Chassidei Chabad-Lubavitch are the rightful owners of this library. The Association of Lawyers of the U.S.S.R., after reviewing numerous documents have also concluded that the said collection clearly and unequivocally belongs to Agudas Chassidei Chabad-Lubavitch.

To procure the release of these books and manuscripts we have sent four emissaries to Moscow, who have been there now for three and a half weeks. They are Professor Sholom Levinson, and Rabbis Shlomo Cunin, Yosef Aronov and Yitzchak Kogan. They are officers of Agudas Chassidei Chabad-Lubavitch of Russia, which has the full accreditation of Russia.

We would deeply appreciate your help in expediting the release of the said books and manuscripts to their rightful owner.

Please be assured of our profound gratitude for your noble efforts and understanding.

Respectfully,
AGUDAS CHASSIDEI CHABAD-LUBAVITCH

RABBI M. G. RODAKOV,
Chairman

United States Senate
WASHINGTON, DC 20510-4202

May 31, 1992

The Honorable Boris Yeltsin
President of the Russian Republic
Moscow, Russia

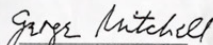
Dear Mr. President:

We understand that you have personally committed yourself to secure the return of the Lubavitch texts, and we appreciate your having taken a stand on behalf of an act of justice.

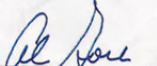
When the Senate was in recess, the U.S. State Department issued a statement (copy attached), with which we now wish to associate ourselves. In particular, it is our hope and expectation that you will fulfill your commitment decisively through the quick release of the Schneerson-Agudas Chabad collection.

Thank you for your attention to this important matter.

Sincerely,

George Mitchell
U.S. Senator

Bob Dole
U.S. Senator

Albert Gore, Jr.
U.S. Senator

United States Senate
WASHINGTON, DC 20510

February 24, 2005

The Honorable Vladimir Putin
President
Russian Federation

Dear Mr. President:

We, the undersigned members of the United States Senate, respectfully request your assistance in returning the Schneerson collection from the Russian State Library and the Russian State Military Archive, to its rightful owners in the United States: Agudas Chasidei Chabad of United States (hereafter referred to as "Chabad").

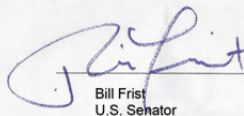
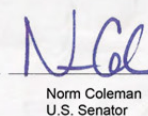

The religious texts that Chabad seeks to retrieve consist of rare and irreplaceable books, archives and manuscripts on Chabad philosophy, Jewish religious law, prayer and tradition. The first portion of the Schneerson collection was seized by the former USSR around the time of the Bolshevik revolution and placed in the Russian State Library, where it remains to this day.

The second portion of the Schneerson collection is in storage at the Russian State Military Archive. It had been assumed that this portion of the collection had been destroyed or captured by Nazi Germany during the holocaust and Nazi occupation of Warsaw, Poland in World War II. Chabad recently learned that the Soviet Army captured this portion of the Schneerson collection from the Nazis and transferred it to the Russian State Military Archive.

Chabad has worked tirelessly to secure the release of these texts, archives, and manuscripts that comprise the sacred heritage of an entire community. On May 31, 1992, the entire United States Senate collectively appealed to then-President Boris Yeltsin to honor his own commitment to return the Schneerson collection. A copy of this appeal is enclosed. Since 1992, however, a mere eight volumes have been released.

We urge you to return these sacred religious texts, archives, and manuscripts to Chabad, which would be a significant example of your government's commitment to justice, human rights, and religious freedom.

Sincerely,

Bill Frist
U.S. Senator
Norm Coleman
U.S. Senator
Harry Reid
U.S. Senator

2017, 2005, 1992, All 100 U.S. Senators, of both Republican and Democratic parties, signed a letter demanding that the Russians return "the Schneerson collection of sacred texts".

United States Senate
WASHINGTON, DC 20510

February 27, 2017

President Vladimir Putin
Russian Federation
Moscow, Russia

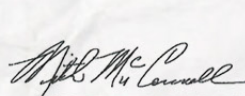
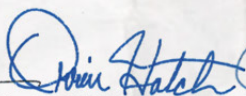
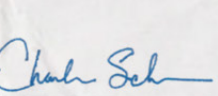
Dear Mr. President:

We are writing respectfully to reaffirm our support and request for the return of the Schneerson collection of sacred texts from the Russian State Library and the Russian State Military Archive to its rightful owners, Agudas Chasidei Chabad of United States ("Chabad").

On May 31, 1992, all one hundred members of the United States Senate appealed to then-President Boris Yeltsin to honor Russia's commitment to return the collection to Chabad. On February 24, 2005, all one hundred members of the United States Senate again signed an appeal for your assistance in returning the collection. Copies of these letters are attached hereto. Since 1992, eight volumes of the collection have been returned to Chabad. We hereby respectfully request your assistance in seeing the return of the entire collection.

Thank you for your attention to this important matter.

Sincerely,

U.S. Senator Mitch McConnell
U.S. Senator Orrin G. Hatch
U.S. Senator Charles E. Schumer

 U.S. Senator Lamar Alexander	 U.S. Senator Z. Lee	 U.S. Senator Ned Leland	 U.S. Senator John A. Latham	 U.S. Senator B. M. L.	 U.S. Senator T. M. L.
 U.S. Senator John P. L.	 U.S. Senator M. F. R.	 U.S. Senator C. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.
 U.S. Senator H. L. L.	 U.S. Senator R. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.
 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator T. L. L.	 U.S. Senator M. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.
 U.S. Senator D. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator W. L. L.	 U.S. Senator S. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.
 U.S. Senator M. L. L.	 U.S. Senator M. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator T. L. L.	 U.S. Senator M. L. L.	 U.S. Senator M. L. L.
 U.S. Senator B. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator M. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.
 U.S. Senator O. L. L.	 U.S. Senator D. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator D. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.
 U.S. Senator A. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.	 U.S. Senator T. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator R. L. L.
 U.S. Senator A. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.
 U.S. Senator K. L. L.	 U.S. Senator T. L. L.	 U.S. Senator A. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator T. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.
 U.S. Senator D. L. L.	 U.S. Senator S. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator S. L. L.	 U.S. Senator B. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.
 U.S. Senator M. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator M. L. L.
 U.S. Senator W. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator R. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.
 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator J. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.	 U.S. Senator L. L. L.

и сего самой книги, поручаю
раввину Ш.Б. Кунину, отвести
в Нью-Йорк и Любушев
Реве.

Vice-President USA

A. Top

In accordance with
the designated purpose
of the book herein described,
I authorize Rabbi S.B. Kunin
to take this book to the
Kubavitch Rabbi in New York

Vice President
of the U.S.A.

Al Gore

Vice President Gore
authorizes the return
of the Frieddiker
Rebbe's Tanya

ה' ואלה פרימט'ם
ב"ה יום א' כ' טבת ה'תשמח

כ"ק אדמו"ר סליט"א

אמנם כיון שנזכר אתמול ענין החפצים, אולי זוהי הוראה שצריך להתעניין
גם בזה?

שלום דובער לוי

דאס איז נא
האט זיך געקענט
האט דאס געקענט
האט דאס געקענט
האט דאס געקענט

כתי"ק א — השליחות
הראשונה [תש"ח] מענה ד'

המנהל נא ואלה
ע' פקודות שיש
מחמת דאס
זוכ סתיו ביהמ"ק חסד
דמג' צות בלויסא - יפיה
אצות טענה אצ' המנהל
מלכות ספר חסד מלויסא
היה דהיינן מלויסא
היה דהיינן מלויסא
היה דהיינן מלויסא
היה דהיינן מלויסא

2 — השליחות השני'
[תש"א ואילך] מענה יב

46

His Excellency Mikhail S. Gorbachev
3 December 1990
Page 2

I am following with great interest all that you are doing to
assure that the life of the Soviet people improves. Your
consistent efforts as a great leader determined to assure peace and
prosperity are supported around the world. As I look on with the
advantage of the perspective of my 92 years, I know that you will
succeed and that you will go down in history as one of the greatest
men of this century. I stand ready as always to help in any way.
I hope to hear from you soon.

With warmest regards.

Respectfully,

Armand Hammer

AH:rdj

cc: H.E. Nikolai Gubenko

A 1990 letter from Armand
Hammer to Prime Minister
Gorbachev asking to expedite
the recovery of the Seforim
in honor of Hei Teves

570

UNITED STATES DISTRICT COURT
FOR THE DISTRICT OF COLUMBIA

AGUDAS CHASIDEI CHABAD
OF UNITED STATES,
Plaintiff,

v.

RUSSIAN FEDERATION; RUSSIAN
MINISTRY OF CULTURE AND
MASS COMMUNICATION;
RUSSIAN STATE LIBRARY; and
RUSSIAN STATE MILITARY ARCHIVE
Defendants.

No. 1:19-mc-146 (RCL)

ORDER

Before the Court is non-party VEB.RF's ("VEB") Motion to Certify the Court's Memorandum Order of December 20, 2019 for Interlocutory Appeal under 28 U.S.C. § 1292(b) and to Stay Discovery Pending Appeal. ECF No. 37. The merits of VEB's motion have already been considered and rejected by this Court. See *Agudas Chasidei Chabad of U.S. v. Russian Fed'n*, 1:05-cv-1548 (RCL), ECF No. 220.

It is therefore **ORDERED** that VEB's Motion is hereby **DENIED**.

It is **SO ORDERED**.

SIGNED this 28th day of July, 2020.

Royce C. Lamberth
United States District Judge

Case 1:05-cv-01548-RCL Document 201

UNITED STATES DISTRICT COURT
FOR THE DISTRICT OF COLUMBIA

AGUDAS CHASIDEI CHABAD
OF UNITED STATES,
Plaintiff,

v.

RUSSIAN FEDERATION; RUSSIAN
MINISTRY OF CULTURE AND MASS
COMMUNICATION; RUSSIAN STATE
LIBRARY; and RUSSIAN STATE
MILITARY ARCHIVE,
Defendants.

[PROPOSED] ORDER AND JUDGMENT

Having considered the Plaintiff's November 27, 2019 Updated Motion for Additional Interim Judgment of Accrued Sanctions, and the arguments therein, the Court hereby:

ORDERS AND ADJUDGES that Plaintiff recover from Defendants, jointly and severally, an additional \$78,300,000, which is the amount of all sanctions accrued since the Court's September 10, 2015 interim judgment of \$43,700,000; and

ORDERS AND ADJUDGES that until Defendants comply with this Court's July 30, 2010 Order (ECF No. 80), monetary sanctions will continue to accrue pursuant to this Court's January 16, 2013 Order (ECF No. 115), which remains in full force and effect.

SO ORDERED this 20th day of December, 2019.

The Honorable Royce C. Lamberth
United States District Court

Vice President Gore on his first visit as VP, visits the Russian State Library and receives a Tanya presented to the Friediker Rebbe by the talmidim of Tomchei Tmimim

1994, In the Library of Congress, Senators Dole, Lautenberg, Lieberman, Mitchel, Russian Ambassador Lukin

1994, President Clinton with Leon Fuerth, holding the 7 Seforim aboard Air Force One "To Leon, lion of the Lubavitch library congratulations on surviving to another Happy Birthday, Bill Clinton"

To Leon, lion of the Lubavitch library
 Congratulations on surviving to another
 Happy Birthday ——— Bill Clinton

Senator Dole with Rabbi Cunin with his sons Chaim and Yossi, reviewing the 1992 Letter to Yeltsin

1996, Vice President Gore with Rabbi Cunin in the White house

Vice President Gore presenting the Frierdiker Rebbes Tanya

2017, Chabad learned that one of its stolen volumes, a Talmud Bavli used by the Rebbe Maharash, was to be sold on October 31.

2017, at a public auction in Jerusalem. On October 29, the U.S. District Court for the District of Columbia held an emergency hearing and ruled in favor of Agudas Chasidei Chabad of United States. Following the hearing, Chabad informed the auction house of the court's ruling and demanded that the auction house remove Chabad's volume from its auction. on Thursday, October 26, the auction house agreed.

Rabbis Chaim, Yossi and his son Zev Cunin together with House Speaker Nancy Pelosi

Senator McConnell with Rabbis Litvin, Cunin

Group photo with Senator Schumer, Lawyers Lewin, Lieberman, and Rabbis Litvin, Cunin

*For my friend Rabbi Cunin, with
deepest respect for your faith and steadfastness,
Al Gore*

Vice President Gore hands Rabbi Cunin the Frierdiker Rebbe's Tanya
"For my friend Rabbi Cunin, with deepest respect for your faith and steadfastness, Al Gore"

Senator Obama with Rabbis Levi and Yossi Cunin, after signing the 2005 letter to President Putin

Rabbi Aronow together with U.S. Ambassador
Friedman and Nate Lewin

תשורה לרגל שלשים שנה להתייסדות אגודת חסידי חב"ד במדינות חבר העמים

לע"נ הרה"ת השליח צמח יהושע בן יבלחט"א

הרה"ת השליח ברוד שלמה אליהו שליט"א קונין

פעל לצד אחיו שי' במס"נ בעזרתם לאביהם בשליחותו המיוחדת לפריית ספרי, כתבי, וחפצי רבותינו נשיאנו משביים ברוסיה

נלב"ע בדמי ימיו ב' תמוז תשע"ט

This publication is dedicated in memory of Rabbi Tzemach Yehoshua Cunin OBM.

Rabbi Cunin relates:

Tzemach spent a great amount of time with us in Moscow. During this time, there was immense pressure from the American Government To the Russians to return the Schneerson Collection, this created a big strain in US/Russian relations. The American Ambassador Thomas R. Pickering called me and said, "I have to meet with you personally on a very serious issue." I said "I will come to meet with you at the Embassy," but he said, "No, it is bugged." I then said "Let us meet in our synagogue but he said "no, that is bugged too." Therefore, we ended up meeting in a park directly outside my apartment. At the meeting the Ambassador said, "because of the fight for the books you and your family are on a list to be killed. I suggest you leave immediately and take your children with you. The American govt. can no longer be responsible for your safety." I said, "I am not leaving Russian, I am not afraid." He then asked, "What about your children?" I called the children down from the apartment. The Ambassador spoke first to Tzemach, who was the youngest, and informed him that if he stayed in Russia he would be killed to which Tzemach replied, "I am not afraid of dying." All the children remained with me in Russia despite the imminent danger. (In fact, once a firebomb was thrown through the window of my office in our shul in Russia, and B"H no one was hurt.)

